

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-szabos petit sor egyezer 20 fillér,
minden következónél 16 fillér.

Együttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, szeptember 22.

Mai számunk főbb közleményei:

- Jeszenszky államtitkár látogatása.
- A bűnös család.
- Megszökött illuzos asszony.
- Elenenstock és Elenenstock.
- Terjed a kolera.
- Vilmos császár Bécsben.
- Kivándorló magyar művészek.
- Az új színház.
- Letartóztatott aradmegyel kereskedő.
- Intimítások Kalnázról.

Kivégzett rágalom.

Arad, szeptember 21.

A politikával, mint tudományyal foglalkozók ujabban azt állítják, hogy valamely nemzetigazi közvéleményét nem a különböző pártoknak jutott mandátumok fejezik ki, hanem a különböző párti jelöltekre esett szavazatok száma. Ennek a tételnek, ha mindjárt elméleti értékű is, sok igazsága van, különösen olyan országokban, mint a minő épen Magyarország, ahol rendkívül különböző az egyes választókerületek szavazóinak száma. Az erdélyi két-háromszáz szavazós törpe kerületek ugyanolyan mandátumot adományozhatnak, mint a fővárosnak egy tizezer szavazós kerülete. Ilyesformán megeshetnék, hogy valamely párt a szavazatok száma szerint többségbe jut, míg a mandátumokban a kisebbség sorsát viseli.

Figyelemre érdemes tehát az a statisztika, amelyet az idej általános képviselő-választás leadott szavazatairól állítottak össze. Eszerint a képviselő-választásokon 848,508 polgár szavazott le s ezek közül 412,997 szavazat jutott a munkapárt jelöltjeire.

Egy másik adat szerint negyvennyolcas szavazat volt 270,117, hatvanhetes pedig 565,3. 8.

Még egy esztendő előtt, a koalíciós féktelenkedés idején ez a jelige járta: a negyvennyolcas ország. A hatvanhetes eltemetettnek mondták, amelynek hirmondókat se hagytak meg. S az erőpróbánál, a legközelebbi politikai vallomástételnél az derül ki, hogy a választóknak több mint kétharmada a hatvanhetes politika hívének vallotta magát s azokhoz a pártokhoz szegődött, amelyek az ábrándok nélkül való, munkát, békét, alkotásokat kereső utakon járnak.

A nemzeti munkapárt diadalát pedig az erkölcsi tartalom tekintetében kiválóan jelentőssé teszi ez a szám. A magyar politika történetében minden időkig kimagasló eset lesz, hogy egy párt, megalakulása után néhány hónappal, igazabban: csak hetekkel, fél millió szavazópolgárt tudott a hívének, katonájának megszerezni. Minden megfélemlítés, minden lealacsonyítás és meggyanusítás ellenére, a mely ennek a pártnak szervező munkáját gyakran a legdurvább megnyilatkozások kíséretében követte, fél millió polgár állott az urnához és tett tanúságot a maga meggyőződéséről, a mely Magyarország számára új, józan, békekereső és reális politikát kívánt. S ha kétszázötvenöt munkapárti mandátumot nem tekintene a veszteségen kesergő koalíciós társaság a nemzet igazi közvéleményének: — fél millió szavazatot nem létezőnek, jelentéktelen valaminek hirdetni — lehetetlen.

De kézenfekvő cáfolata ez a tekintélyes szám azoknak a ráfogásoknak, lelkiismeretlen vádaknak, a melyek a választások eredményét a bukkott pártjai felől érték. Osszevásárolt, megfélemlített többségnek neveztek a munkapártot. Hát számoljunk csak! Ha egy-egy szavazat árát csak husz koronájával számítanók (pedig a függetlenségi párti, meg néppárti rémmesék száz, meg kétszáz koronáért vásárolt lelkek tömegéről hahogtak) az lenne: nyolcvankét millió korona. De vegyük, hogy a pénzt nem kimélő munkapárt a szavazatoknak csak felét vásárolta volna össze, a másik felét sikerült „presszionálni“. (Hogy mitéle prés az, amely alá kétszáz ezer embert lehet szorítani, azt ők képzeljék el.) Ez is lenne negyven millió korona. Most már igazán nehezen képzelhető el, hogy egy párt, amelynek ideje se lehetett esztendők során rendelkezési alapot, pártkasszát teremteni, nyolcvan, vagy csak negyven milliót költhessen a választások céljaira és kétszáz ezer embert lelki békóba nyomjon. Olyan rettentően gazdag lenne az ország, hogy nyolcvan milliót politikai célokra könnyű szerrel elő lehessen teremteni s úgy, hogy sehonnet se hiányozzék? Amerikában, a milliárdok világában talán megjárna ez a szám; Magyarországon még föltenni is rítkító képtelenség.

Azonban már maga az, hogy a Kuriához sokkal kevesebb petíciót adtak be, mint a hányat beharangoztak (s a beadott petícióknak csak egy része

Huszonöt év.*

Irtá: Nagy-Böllöny József.

Ezelőtt huszonöt évvel
Szerelember, ifju hévvel
Mikor a szív lánggal égett
Az Istenházába lépett
Egy szép, boldog ifju pár,
Kire hitben, szeretetben,
Együtt élve mindaketten
Egy virágos, boldog élet,
Ami így is érjen véget
És a nagyság útja vár.
S bár az évek teltek, multak,
Nem érzik terhét a multnak
Szárnyalását az időnek,
Dicsőségben, szeretetben
Környezetten mindaketten
Évek multán egyre nőttek,
És ha volt is életőknek,

Mert szívők a honért lüktet,
Pár szomorú olyan éve
Midőn a hazát baj érte,
Ne törődjenek ma ezzel.
Mert ami jött megvigasztal
Belátta az egész nemzet,
Hogy ezalatt mennyit vesztett.
S mint a csillag tiszta égen
Felragyogva teljes fényben
Tündöklök a haza nagyja,
Ki a hitét fel nem adja,
Hogy ez a szép magyar nemzet
Csak nagy lehet, el nem veszhét.
És akinek szavát lesve,
Követ ma már lelkesedve
Egy hatalmas, erős tábor
Mely hozzá hű, tette hátor,
S igaz szívvel azt kívánja,
Legyen áldott a munkája.
És ezután visszatérve
A szép napnak emlékére,
Melyet ünneplünk mi már ma,
Megered a szívem árja,

Hogy mondhasak minden szépet
Mi sokára érne véget.
De ami ajkamról röpven,
Bár hallgatják itt ma többen
Szó csak, mely adni nem képes
Amit most a szívem érez.
Igy röviden annyit mondok,
E szép család legyen boldog,
Soha bánat, baj ne érje,
Isten áldása kísérje.
Ezt kívánom még egy párnak,
Kit örömmel id. vártak,
Ki szintén huszonöt éve
Velék a templomba lépe,
Hogy a pap, lelkünknek atyja
Hitben őket összeadja
És új huszonöt év múlva
Ismét keljen erre utra,
Bárhon járná a világot,
Akit e nap együtt látok,
S ezt a napot így nevezzem:
Aranylakodalom Geszten.

* Felolvasta a szerző Tisza István gróf és neje esküvőalkalmán a tegnapi csanádi ünnepélyen.

támadt meg munkapárti mandátumot), ezeknek a petícióknak részben bekövetkezett, részben előrelátható kudarcra is bizonyosságot tesz arról, hogy a vesztegetések, a presszióknak hírei nem egyebek vigasztalásnál, amelyekkel a koalíció alaposan megsegült vereségét szépitgeti. Most ez a szám ujabb, legyőzhetetlen bizonyosság. Apró szépségtől, tühegyre szegezhető hibái talán lehetnek a választásoknak; de egészben véve ez a félmillió szavazat az országnak igazi, öntudatos és szabadon megnyilatkozott közvéleményét jelenti; olyan erkölcsi fundamentumot, amelyen a nemzeti munkapárt büszkén vehette át és folytathatja a maga diadalmas politikájával az ország jövő sorsának intézését.

A választás statisztikája került ma nyilvánosságra. Eszerint szavazott a választáson 848.508 állampolgár. A szavazatok az egyes pártok között így oszlottak meg:

Nemzeti munkapárt (255 mandátum)	412.997
Kossuth-párt (58 mandátum)	123.908
Justh párt (41 mandátum)	125.206
Pártonkívüli 67-esek (21 mandátum)	51.090
Néppárt (13 mandátum)	43.707
Pártonkívüli 48-asok (9 mandátum)	21.308
Nemzetiségiek (8 mandátum)	50.965
Kisgazdapárt (4 mandátum)	9.679
Demokratapárt (2 mandátum)	2.853
Keresztényszocialista-párt (1 mand.)	3.766
Parasztpárt (1 mandátum)	1.319
Szociálisták (mandátum nélkül)	1.715

Összeadva a hatvanhetes és a negyvennyolcas pártok szavazatait, azt látjuk, hogy negyvennyolcas szavazat volt hatvanhetes pedig 270.177 és 565.378.

A képviselőház első ülése. Budapestről jelentik: Az a hír, hogy a képviselőház legközelebbi ülése e hó 26-án, hétfőn délelőtt 11 órakor lesz, téves, mert a képviselőháznak a nyári szünet előtt tartott utolsó ülésén, augusztus 6-án, a Ház a miniszterelnök indítványára kimondotta, hogy első ülését a szünet után szeptember 27-én, kedden délelőtt 11 órakor tartja meg.

A kolera nyolevan év előtt.

Európában az 1830. évig csak rémhíra volt ismeretes a kolera. Az első európaiak, kiket ez a veszedelmes betegség megfertőzött, azon angol és francia csapatok katonái voltak, kik Kelet-India felgyásására kiküldettek. S mikor 1817-ben e betegség eredeti származási ősfészket, a szent Gangas iszapos vizét s mocharas partjait elhagyja és Bengáliát, Chinát, majd néhány évvel később, 1828-ban Perzsiát is megfertőzi, e súlyos, pusztító vész elleni védekezés csakhamar megindul egész Európában. Az előrelátó félelem nem is volt alaptalan, mert 1830 év nyarán betöre járvány az európai Országokba, honint 1831-ben, a szabadságáért küzdő lengyel nemzet leigázására küldött orosz hadsereg áthurcolja hozzájuk is. Rövid időre volt azután szükség, hogy egyrészt Poroszország, másrészt Bulgária és Törökország közvetítésével még ugyanezen év júniusában Magyarországra is eljusson s különösen a határszéli vármegyékben pusztulva, a Duna és a Tisza mentén július hó közepén már Pest és Buda sz. kir. városokat is megfertőztesse.

Az első ázsiai koleraeset július 14-én Pesten volt. E naptól fogva — tiszteket július végén érve el — szeptember 22-ig, tehát több mint két hónapig dühöngött. A járványt megelőzőleg, az egykorú és későbbi feljegyzések szerint, kora tavasszal Pest-Budán és a környező falvakban erő, szinte járványzerű in-

Jeszenszky államtitkár látogatásai.

— Aradon és a vármegyében. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 21.

Jeszenszky Sándor miniszterelnökségi államtitkár, aki köztudomás szerint szabadságideje egy részét Aradon tölti, hétfőn délelőtt Fábry Sándor Acsev. vezérigazgató, Sármazey Endre igazgató-helyettes, Vass Gusztáv főfelügyelő, Szabó Zoltán nyuz. alezredes és Opre Péter társaságában az arad-—osanádi vasutak körös-végi vonalát utazta be, nagy érdeklődést tanúsítva a vasut berendezése és a beutazott vidék néprajzi és gazdasági viszonyai iránt.

Megtekintette az Acsev. üzemében levő borossebesi kőbányát és a borossebesi Mairovitz-féle márványtelepet. Pár órát töltött a kies Menyháza fürdő, elragadtatásának adva kifejezést a fürdő szépsége és higiénikus berendezése felett. Menyházáról Brádra tett a társaság kirándulást, ahol az államtitkár megtekintette az Acsev. fűtőtelepet és laktanyáját. Sétakocsizást tett Brád városában, s megnézte a rudai aranybánya szénszállító berendezését.

Visszafelé jövet Csebe községben megnézte a híres ezredes cobai tölgyfát, amely nemcsak nagyságáról nevezetes, (hat ember kinyújtott karokkal összefogóva alig éri körű), hanem arról is, hogy alatta van eltemetve Jancu Ábrahám, az 1848-iki román zavargások vezére. Jeszenszky államtitkár, aki már kolozvári főügyész-helyettes korában a nemzetiségi kérdésekben nagy szaktudásról tett tanúságot és a magyar államesszme egyik nevezetes előharcosa volt, a legapróbb részletekig eszterelte Jancu szereplését az 1848-iki nemzetiségi villongásokban és megemlékezett a társaság előtt a harcok minden történelmi mozzanatáról.

Gurahoncon az arad-—osanádi vasutak cementgyárát szemléltette meg az államtitkár, legnagyobb fokú elismerésének adva kifejezést a gyár modern, nagyszabású berendezése felett. Különösen gyönyörködött a gyár most épülő Henebicke-rendszerű négyemeletes új szilónán (raktár), amely óriási tölcésrálatu tartályokba raktározza a kész cementet és automatikus berendezéssel osztályozza azt a felfogó zsákok és vasuti kocsik számára.

Az államtitkár ma, szerdán délután Fábry

Sándor kíséretében az aradi Westinghouse-gyárat, a Weitzer-gyárat és az Acsev. műhelytelepét tekintette meg. Mindhárom helyen legnagyobb fokú érdeklődést tanúsított minden egyes gépberendezés s a munkások kereseti viszonyai iránt, a gyárak termelési képességére nézve, haszonhajtságára és általában az üzem minden ágára vonatkozólag. A Westinghouse-gyárban Dicker igazgató kalauzolta az államtitkárt és Fábry vezérigazgatót, a Weitzer-gyárban Herzl és Müller igazgatók. Az államtitkár mindhárom telepen legnagyobb elragadtatását fejezte ki a látottak és tapasztaltak felett.

A bűnös család.

— Somoskeő fia is hamisított. —

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Arad, szeptember 21.

A Somoskeő-ügyben, amely már eddig is nagy hullámokat vert föl, ma feltűnést keltő incidens történt. Somoskeő fia ki akarta szabadítani az apját és ráhamisította apja nevét egy nyilatkozatra, amelynek ellenében az öreg Somoskeő felesége visszavonta volna feljelentését. A hamisítás azonban nem vezetett eredményre, rájöttek és most már az ifjabb Somoskeő ellen is folyik az eljárás magánokirathamisítás miatt. A feltűnést keltő incidensről a következő tudósításban számolunk be:

Somoskeő Géza tudvalevőleg az ügyesség fogházában ül, s rablás büntetése miatt folyik ellene a vizsgálat. Ma délelőtt megjelent Vázsonyi Vilmos dr. irodájában ifj. Somoskeő Géza, a nagystudó kalandor fia és sirva könyörgött az ügyvédnek, tegye lehetővé, hogy az édesapja kiszabaduljon. Őz hajlandók mindent megtenni, csak hogy elkerüljek a szegyet.

Emondotta, hogy apja nagybeteg lett a fogházban és vért hányt.

— Jól van, mondta Vázsonyi, aki Kovács Ionát képviseli, ha az öreg aláírja ezt a két nyilatkozatot, akkor mi visszavonjuk a feljelentést és a dolog el lesz rendezve.

Ezzel Vázsonyi két nyilatkozatot szerkesztett meg. Az egyik szerint Somoskeő kötelei magát, hogy szabadlábra helyezése után nyomban elhagyja Magyarországot, s többé nem tér

fluenza lépett fel, melynek csökkenésével, közvetlenül a kolera betörése előtt, minden egyéb betegség feltűnően szűnt el, mint a nagy égi háborúk alkalmával az egész természet nyomott, szélesárad levegőjével pihenne várja a készülő vihart — úgy a lakosság két is szokatlanul szűnt el, szinte megszűnt a halálozás.

Mindenki várta, tudja jöttét az elkerülhetetlen bajnak s mégis, — ahogy a két testvér városban elterjedt az első megbetegedés híre, reitendő félelem fogta el még a társadalom magasabb rétegeit is. Mikor pedig a m. kir. helytartóanás, mint főkörmányszék, Pest-Buda részére teljhatalmu királyi biztost nevez ki, aki a nagy nádor, József főherceggel karöltve szigorú buzgalommal lát hozzá a szükséges védőintézkedések megtételéhez — Pesten a nép, különösen pedig az egyetemi ifjúság, csak hátrányait is nerve az eleje szabott rendszabályoknak — zajos tüntetést rendez, követelik különösen a zárvasal megnyitását, melyek megakadályozták a forgalmat s lehetlenné teszik a menekülni vágyó lakosságok a város elhagyását. E napokban történt meg, hogy a dühöngő tömeg a Hatvani utcában szemközt találkoztán a hazatérő igyekvő legnagyobb hírű orvossal, az imádásig szeretett Sahly Ignac egyetemi tanárral — azt vállaira emeli s az utókon végighordozva, kényszerítik annak bizonyítására, hogy nincs is kolera s felesleges minden szabad mozgást akadályozó kordon felállítás... A mind megújuló zavargásokat végre

is katonasággal és ágyúval kellett elhallgattatnia a hatóságoknak.

Az első izgalom lecsendesülésével azonban a polgárság is belátta a hatósági intézkedések hasznosságát és lázas buzgalommal kezdi használni a felsőbb helyről ajánlott védőszereket. Persze a műveletlenebb néposztály védekezés módjában is túl ment a kelő határon s az óvszerű ajánlott klormeszet és kámfort büszkerül alkalmazzák, azt szagolják, nyakon, zsebben hordják s mivel az volt az általános vélemény, hogy a kolera a levegő beszívásával lehet elkapni — azt igyekeztek ecettel, gőzzel s mindegyik füsttel fertőtleníteni. A köznép babonája s a segítő hatóságok iránt viseltetett bizalmatlanság következménye volt azután, hogy az aránylag rövid tartamu járvány alatt 4627 egyén kapta meg a fertőző kórt s ezek közül is csak 1910 gyógyult ki.

Az 1831-ben uralkodott járvány hosszú évek során nem ismétlődött, már-már azt hitték, hogy az örökre eltűnt, kiveszett — mikor 1846-ban újra megindul második körútjára s 10 év alatt végigpusztulva Európát, Oroszországon keresztül két ízben is elátogatott hazáinkba, még pedig 1848-ban és 1854-55. években.

Első ízben oly szóróányosan lépett fel az egész országban, de különösen a két testvér városban, hogy járványnak szinte alig mondható. Annál erősebb volt azonban második látogatása, mely 1854 október 5-én vette kezdetét s váltakozó betegedési hullámzással tartott 1855. november

vissza. A másik szerint Somoskeőy beleegyezik a válásba, s feleségével szemben semmiféle vagyoni igényt nem támaszt.

A fiu átvette a nyilatkozatokat azzal, hogy elmegy a fogházba és aláírja az apjával. Egy félóra múlva visszatért az aláírt nyilatkozatokkal. Vázsonyi azonnal értesítette a feidulatról Kovács Ionát, aki úgy intézkedett, hogy férje minél hamarabb nyerje vissza szabadságát. Vázsonyi nyomban felsietett az ügyészre, hogy a feljelentést visszavonja. Az ügyészségen azonban kellemetlen meglepetés érte. Mikor Somoskeőyt elővezették és udatták vele az új fordulatot, elnevette magát:

— Én nem irtam alá semmiféle nyilatkozatot. Nem is vagyok hajlandó ezt a bolondságot elkövetni.

Igy azután kiderült, hogy az ifjabb Somoskeőy hamisította rá a nyilatkozatokra az apja nevét, hogy az őregét kiszabadítsa. Rögtön keresésére indultak, de sehohol se találták. Vázsonyi Vilmos feljelentést tett ifj. Somoskeőy Géza ellen magánokirathamisítás vétsége miatt. Az őregét visszavezették a fogházba, felesége pedig kijelentette, hogy addig nem vonja vissza a vádat, amíg Somoskeőy be nem adja a derekát s alá nem írja a nyilatkozatokat. Valószínű, hogy Somoskeőy ezt holnap meg fogja tenni, bár egyelőre azt hangoztatja, hogy felesége vagyona őt illeti meg. Holnap előreláthatólag szabadlábra helyezik az őreg Somoskeőyt.

VIDÉK.

Meghosszabbított vámszedési jog. A kereskedelmi miniszter a gyulavarsándi Körös-híd vámszedési jogát újabb tíz évre meghosszabbította.

Lelkész beiktatás. A brádi református egyház fényes ünnep keretében iktatta be hivatalába Berde Sándort, új, egyhangúlag megválasztott lelkészét.

20 000 koronás jótékony alapítvány Lippa községének. Dengl József, a jótékonyágaról egész De-magyarországon ismert aradi lakos még az 1906 évben Múlek Lajos dr. aradi kir. közjegyzővel 20.000 koronás alapítványt tett a Lippa község javára azon kikötéssel, hogy az alapítvány kamatai Eek Fe ene lippai lakost illetik halála napjáig. Eek Ferenc a múlt héten meghalt. Ennek folytán az alapítvány ka-

matái Lippa községet illetik, még pedig a nemesszivű alapító következő felosztása szerint: 18 000 korona kamatai egy oly lippai róm. kat. vagy gör. kel. román fiu taníttatására fordítandók, aki a papi, vagy katonai pályára szándékozik lépni 1000 korona kamatai a lippai szegények között osztandók fel vallás és nemzetiségi különbség nélkül, 1000 korona kamatai pedig a mindenkori róm. kat. plébánost illetik, aki ezek fejében az alapítványt tevő Dengl József halálzási évfordulóján évenként egy halottas szent misét tartozik mondani.

Megszökött tifuzos asszony.

— Izgalmas hajszja Aradon. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 21.

Több órai izgalmas keresés, hajszja és az egész városnak átkutatása után egy csomó kimerült rendőr, detektív és közegészségügyi közeg tért vissza a városházára és jelentette az ügyeletes rendőrtisztviselőnek, Bittner Róbert fogalmazónak, hogy *Nikolics Jánosné az aradi közkórház fertőzött betegosztályán van elhelyezve.* Majdnem egy fél napi munkába került egy elég nagy hatósági apparátusnak, míg a hatvan év körüli asszonyt ártalmatlanná tudták tenni. Nikolicsné tudott sulyos tifuzos beteg, a hatósági orvos a kórházba uatáta, de aki dacára negyvenfoku lázának, *kiszökött ágyából*, felöltözött és több helyen megfordulva a fertőzés veszedelmének tett ki igen sok embert.

Ma délben jelent meg az őreg asszony lakásán Hecht Adolf dr. tiszti orvos, aki már olyan állapotban találta a napok óta beteg Nikolics Jánosné, hogy elrendelte kórházba szállítását. Telefonon jelentést tett a rendőrségnek és meghagyta, hogy a betegszállító kocsi jelenjék meg azonnal a beteg lakásán, mert az egész környéket veszélyezteti a tifuzos asszony. A hozzátartozóit figyelmeztette az orvos, hogy Nikolicsné életveszedelemben forog és csak a kórházi kezelés mentheti meg.

Nagyon furcsa eredményt ért el Hecht drnak ez a kijelentése. Csakhamar híre kelt az orvosi intézkedésnek és valamennyi szomszéd összegyűlt a beteg házához és majdnem népgyűlést rögtönöztek, amelyen szószerint egyhangúlag határozták el, hogy megalázó dolog polgáremberre, ha betegszállító kocsin viszik a

kórházba és ott kezelik. A beteg hozzátartozói osztozkodtak ebben a nézetben.

Az ügyeletes rendőrtiszt intézkedett, hogy a betegszállító-kocsi és a fertőtlenítő géppel egy egészségügyi biztos menjen ki Nikolicsné Legelősr 25. szám alatti lakására, hogy a beteg elszállítás után az egész házat alaposan dezinficiálják. Mire a hatósági kirendeltség kiért a házhoz, — a beteget nem találták, a lakás be volt zárva. A szomszédok titkolódtak, nem adtak határozott feleletet. Egyik végre utbaigazította a betegszállítókat:

— Nikolicsné felöltözött, kocsira ült és elment hazuiról, azt mondván, hogy az isten sem tudja őt arra kényszeríteni, hogy kórházba vitesse magát betegszállító kocsin. Igaza is van, — mondotta a szomszéd — nem kell a szegény embert kutya módjára kezelni.

Az egészségügyi biztos jelentést tett a rendőrségre, a honn detektívek és rendőrök mentek a veszedelmes beteg keresésére. Annyit sikerült megtudniok a detektíveknek, hogy Nikolicsné egyfogatu bérkocsin szökött meg. A szomszédok egyike hosszabb faggatás után elárulta azt is, hogy valószínűleg fürdőbe ment, mert valaki azt javasolta, hogy tifuzos ellen a legjobb gyógyszer a fürdő. Ez a felfedezés érthető ijedséget okozott a rendőrségen, mert tartani lehetett attól, hogy a sulyos tifuzos beteg asszony a fürdőt is megfertőzi, mielőtt még ebben őt még megakadályozhatnák.

A detektívek és rendőrök szétszóródtak az egész városban és bejárták a fürdőket. Az egyikben a fürdőszolga leírása után megtalálták, hogy ott járt Nikolicsné, megfürdött és kocsin eltávozott. A rendőrség intézkedésére a fürdőkabint azonnal lezárták. Épen a legutolsó pillanatban történt ez az intézkedés, mert egy család akart abban fürdőt venni és még elég idő volt, hogy ezt megakadályozzák. Időközben a kórházban is kérdezősködtek, de négy óra-
kor még ott nem tudtak semmit Nikolicsnééről. Ót óra után jelentette a kórház, hogy Nikolics Jánosné jelentkezett és felvették a fertőzött betegosztályra.

A nyomozó közegek visszatértek a központba, a fertőtlenítést úgy a beteg házához, mint a fürdőn végrehajtották, de ez ideig még nem sikerült kinyomozni azt a bérkocsist, akinek kocsiján Nikolicsné ült.

végig. S érdekes, hogy voltak oly időszakok, például a március hónap, mikor a polgárság közt egészen szűnelt, de ugyanakkor a katonaságnál a legnagyobb erővel dühöngött. A járvány tetőfokát június hónapban érte el, mikor is a betegek száma meghaladta az 1200-at. Az összes megbetegedettek száma 4998 volt, kik közül meggyógyult 2638.

E járványt összehasonlítva az 1831-iki hasonló terjedelmű járvánnyal, — azt tapasztaljuk, hogy bár ideileg hosszabb, de halálzási arányát tekintve, sokkal enyhébb volt amannál. A kór lefolyásának kelendő megvilágítására szolgál annak megmutatása is, hogy ez időben az egész ország a Bach-rendszer uralma alatt nyugott, mely a közegészségüggyel is mostohán bán, olyannyira, hogy a legszükségesebb intézkedésekre sem gondoltak s még csak külön kolerabarakokat sem építettek fel mindaddig, míg a szent Rókusról elnevezett „polgari kórház” az odahordott kolerás betegekől annyira meg nem fertőztetett, hogy az ott levő egyéb betegek közt is százával szedte áldozatait a ragály.

A kolera elleni intézkedések hanyag kezelésülvitele jellemzi az 1866-i járvány első felét is. A polgárságban megvoit ugyan már a hajlandóság a kiadóit rendeletek megtartására, de a végrehajtás, — a hivatalos ellenőrzés hanyagsága mellett — szintén hanyag, késedelmes volt. S ennek okát az akkori nagynevű főpolgármester, Rotundiller Lipót magyarártásának tulajdonították. Ő ugyanis a járvánnyal

szemben oly elfogultságot tanusított, hogy senkinek, még az orvosoknak sem hitte el a kolera általi fertőzés lehetőségét s véleménye helyességének bizonyításául tüntetően látogatta a barakokat s kereste a betegekkel az érintkezést. ezen magatartása következménye volt azután az, hogy a helytartótanács királyi biztosul saját alelnökét küldi ki a járvány elfojtására, aki az egészségügyi bizottság közreműködésével erős kézzel lát a baj lokalizálásához.

Figyelemreméltó, hogy ekkor fektettek először súlyt a járvány ellen alkalmazandó étrendi és magatartási szabályok megtartására. Ekkor kezdtek először a piacokon és vásárokon árult élelmiszerek és italok jó minőségét ellenőrizni, valamint ekkor lép életbe az elhagyott, éhséggel küzdő néposztály táplálására — a levesosztás intézménye,

1872. évi október 18 án u'ra vészirt ujságoltak egymásnak az embernek. E napon szedte ugyanis Buda főváros területén első áldozatát az az új kolerajárvány, mely már 1871-ben fenyegette kétfélel is az országot. Sem Buda, sem pedig Pest város hatóságát nem találta készületlenül, úgy hogy mikor október 28-án Pesten is észlelték az első esetet, rögtön munkához láttak, a tiszti főorvos s a központi bizottság vezetése mellett, az egyes járványkerületek felügyeletével megbízott vegyes bizottságok. Buda város területén bizottságok mellőzésével a főkapitány a tiszti orvossal párhuzamosan végezte a teendőket.

Csakhamar faragaszok utján tanítják ki a polgárságot a vész eileni védekezés mikéntjéről, óva figyelmeztetve mindenkit bármily legkisebb behurut elhanyagolásától is. A kolera ellen a kontárok által javasolt vagy hirdetett óv- és gyógyszereket eltiltják. Elrendelik a betegség minden egyes főlépése helyén a gondos fertőtlenítést. Naponként reggel 8 órakor minden egyes ház levezető csatornái vassalicoldattal leoblittettek. Az orvosokat utasítják minden új megbetegedések azonnali bejelentésére s a már megbetegedettek nyilvántartására. A betegek különítélt ápolására az Üllői-uton, a várnél a Kerepesi-uton, az ugynevezett Omnibusz telepen baraképületek emellettettek. Etiltják a fertőző betegeknek a Rókus-közkórházba leendő szállítását, mely intézkedéssel elejét vették az előbbi járványok alatt felalozott annyi emberélet megakadályozható elpusztulásának...

Nagy volt az öröm a polgárság közt, mikor 1873. márc. 14 én a tiszti főorvos zárójelentése szerint a kolerajárvány megszüntnek volt tekinthető. De még korai volt az, mert a megbetegedések március 17-től — bár április 25-ig csak szórványosan, — de újra elkezdődtek és az előbbinél majdnem négyszerte nagyobb erővel egész november huszadháromig tartottak.

A járvány, melyet kétszeri fellépése miatt I. és II. időszakra szokás osztani, összesen 5379 embert, férfit, nőt, gyermekeket vegyest támadott meg, akik közül 2758-at tudott életben

TERJED A KOLERA.

— Ujabb hat megbetegedés Mohácson. —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 21.

Szerte az országban egyre nagyobb mérveket ölt a kolera terjedése. A nép még mindig nem hiszi, hogy kolera pusztít s azért nem is jelenti be betegeit, csak akkor, mikor már azok menthetetlenek. Ma Mohácson ujabb hat megbetegedést jelentettek be. Mohácsról különben tertőzött munkások megszöktek és a környékre széthurcolták a vést.

Aradon épp ugy, mint minden városban, megteszik a szigorú óvintézkedéseket. Sztankovics Miklós Máv. üzletvezető és Fabry Sándor dr., az Acsev. vezérigazgatója ma írásbeli utasítást adtak ki a kalauzoknak, hogy a fertőzött vidékről jövő utasokra hívják föl a hatóság figyelmét.

Mai hireink ezek:

A veszedelem Budapesten.

Budapest. A főkapitányság tegnap délután távirati értesítést kapott a vukovári rendőrségtől, hogy onnan megszökött egy Dvorzsák Géza nevű ember a feleségével és csecsemő gyermekével. Dvorzsákék napok óta egészségügyi zár alatt álltak, mert egy koleragyanus emberrel érintkeztek. Az egészségügyi felügyelet elől szöktek Ujvidékre, a hol felültek a Budapest felé menő személyvonatra. Tegnap este kellett volna Budapestre megérkezniök, de a tisztiorvosi és rendőri kirendeltség, a mely a pályaudvaron várta a vonatot, nem találta meg őket. Utközben kiszállottak valahol, eddig még nem tudták megállapítani, melyik állomáson és most csak szerencsés dolga, hogy szét ne hurcolják a veszélyt az ország koleramentes részeire.

Hétfőn est Budapestre érkezett Ricsalmásról Novot József ötvenhárom éves kocsis és a Szabo'cs-utca 16 számú ház második ulvarában, az első emelet 56. szám alatt vett lakást. Ma reggel Novot rosszul lett, hánygni kezdett, görcsei voltak, szóval a kolera szimptomái mu-

tartani a betegség fertőző természetével s gyógy módjával tisztában levő orvostudomány, bár megjegyzendő, hogy a kórt okozó bakteriumokat csak 1880. év végén is erült Kocsi Róbert német orvosudorának fölfedeznie

1873. december 23-án az akkor már Budapest székesfőváros törvényhatósági közgyűlésén jelentette be Ha'ász Géza, Pest város volt tisztiorvosa, a járvány végleges megszüntét. A közgyűlés a jelentést tudomásul véve, halás köszönetét nyilvánította „mindazon férfiak irányában, kik a pusztító járvány terjedelmének megakadályozása érdekében szorgalommal, kitartással és önzetlen önfeláldozással az emberi ség j-vára közreműködni nemes felada uknak tartották...”

S ezzel talán, ha még megemlíjük a hozzánk 1892 év szeptember végén került utolsó koleramegbetegedéseket, amelyek járványszerű elterjedését még esirájában folytatta el az akkor ho an beköszöntött fagyos téli idő — be is tejezhetjük székesfővárosnak kolera járványainak ismertetését.

Végigtekintve pedig a járványok egymás utánján, örömmel kell tapasztalnunk, hogy az a latósság feje meztetése s műveltsége, a hatósági beavatkozás gondosságának növekedésével arányosan vesztett pusztító erejéből. S ha a most ismét, immár három oldalról is fenyegető veszedelem u'ra ellátogtató hozzánk, közegészségügyünk mai rendezettségével mellett — azt hisszük — a hatóság és a közönség kardó: komoly munkájával, a lehető leglacionyabbra leszünk képesek redukálni annak fertőző erejét, veszedelmét.

Dulácska Jenő.

tatkoztak rajta. Értésítették a kerületi tisztiorvost, aki azonnal a Gallért kórházba szállíttatta a kocsisat. A bakteriológiai vizsgálat fogja megállapítani, hogy az aggodalomkeltő eset csakugyan kolera e.

A budapesti tanács intézkedésére a fővárosi dologkórházat ma délelőtt kiürítették, hogy szükség esetén a kórház helyiségei járványos betegeket fogadassanak be. A dologkórház betegeit a mentők vitték át az Erő utcai iskola helyiségeiben berendezett ideiglenes ágyakba. Az átszállítás folytán, melyet a mentők Kovách Aladár dr. kir. tanácsos, igazgató-főorvos vezetése alatt szokott gyorsasággal végeztek, háromszáz ágy szabadult fel esetleges kolera-betegek számára. Huszonnégy orvos és ápoló végezte az átszállítást hat kocsival.

Pusztulás a vidéken.

Mohács. Tegnap este három gyanús beteg szállítottak a járványkórházba: az Iparos-Olvassókör Kárász nevű szolgáját, egy környékbeli parasztasszonyt és a telefonvonal fevigyőzőjének feleségét. Erről az utóbbiról még nem állapították meg bizonyosan a kolera. Ma délig ujabb megbetegedést nem jelentettek be. Eddig 32 a megbetegedettek száma, a halottaké 19. A belügyminiszterium közegészségügyi felügyelője ma reggel megérkezett Budapestről.

A mohácsi szenttelepen alkalmazott munkások közül tegnap hat, a kolera tól való félselmében, megszökött a vesztegár alá helyezett telepről Say főszoljabisról táviratban értesítette a bácsalmási járásához tartozó Jánoshalma községet, ahol a szökevények illetékesek, hogy a netán odaérkező munkásokat vegyék azonnal őrizet alá. A szökevények csakugyan Jánoshalma felé vették útjukat, de már utközben, a mélykúti állomáson az egyik rosszul lett, mire lefogták.

Bácsalmás. A mohácsi szenttelepről közel kétszáz munkás szökött meg a csendőri őrizet elégtelensége miatt és ezek közül négyen a szomszédos Jánoshalma telepdedek le. Valamennyien megbetegedtek koleragyanus tünetek közt, egyik közülük, Dobos Mihály, az éjszaka meghlt. Ma délután boncolták fel a közigazgatási hatóság jelenlétében. Dobos nagyanyja szintén megbetegedett koleraiban.

Dunaföldvár. A koleraának a járásban eddig három halottja van: Menyhárt István és felesége dunaföldvári lakosok és egy nyolc éves gyermek Kisapostagról. Ma megbetegedett a Menyhárt-házaspár tízéves fia is. Állapota igen veszedelmes, a hatóság megette az intézkedéseket a járvány elszigetelésére.

Szekszárd. Miután Mozohány Józsefről megállapította az orvosi vizsgálat, hogy azzsiai koleraiban betegedett meg, Simontsics alispán elrendelte Szekszárd város zár alá helyezését. A város határán csendőrök állanak és vigyaznak arra, hogy ragályos tárgyakat, zöldséget, fehérneműt senki se vihessen ki a városból. Mozohány állapota annyira javult, hogy pár nap mulva elhagyhatja a kórházat.

Szeged. A rendőrfőkapitány egy Mohácsról érkezett szénzállító hajót feltartóztatott. A vonatok utasait szigorúan ellenőrzi.

Bácsalmás. A Mohácsról megszökött szénmunkások ápolónője, Bodis Mihályné koleraiban megbetegedett és mára kiszendvedett.

Pozsony. Az alispánhoz érkezett jelentés szerint Péntekvár községben Goldis Mihály koleraiban megbetegedett. Valószínű, hogy Goldist, akit a járványkórházba szállítottak, a Duna vize fertőzte meg.

Magyarokanizza. A kolera járvány miatt a városban minden nyilvános összejövetelt, gyűlést betiltottak. A városba érkező idegeneket vizsgálatnak vetik alá.

Pécs. A pécsi országos vásárt a kolera járvány miatt betiltották.

Mohácson ma ujabb hat koleras megbetegedés fordult elő. Ezek: Bárász István iparos, a másfél éves Schnatzenbacher Margit, Reiter György 46 éves vasuti váltóőr, ennek négy éves Katalin leánya, Alth József közmives és Mihálovics Péter földmives.

Ziegler Györgyné, akit 13-án a járványkórházba szállítottak, ma meghalt. A városi képviselőtestület mai gyűlésén egy husz civilből és husz csendőrből álló bizottságot küldtek ki, amely a házakat sorra járva vizsgálatot tart, mert az a vélemény, hogy a fertőzések régebbi megbetegedésekből származnak. A nép csak akkor jelenti be a megbetegedéseket, mikor már az késő. A főorvos bejelentette a gyűlésen, hogy egész sereg névtelen fenyegető levelet kapott. A bizottság elnöke, a mohácsi róm. kath. apátplébános megígérte, hogy ugy maga, mint a papság mindent el fognak követni a nép felvilágosítására. A dunaviz használatának eltiltását hét-főig elhalasztották, mert a vízfordólatok dezinficiálása csak akkorra fejeződik be.

Esztergom. A belügyminiszter az alispán kérelmére a városban és várnegyében előforduló kolera esetekre való tekintettel egészségügyi bizost rendelt ki.

Szérum a kolera ellen.

Oláh Gyula dr. volt országgyűlési képviselő, a régi Dák-párt egyik érdemes tagja, tegnap este Mohácsra utazott, hogy a magyarországi kolera járvány főszékében próbálja ki gyakorlatban is új koleraellenes gyógymódját, amely arra van hivatva, hogy a kolera há'ozási arányaszámát ugyszólván a minimumra redukálja s ezáltal a fekete rémet megfosssa félselmességétől. A tudós orvos a múlt évben tartott XVI nemzetközi orvosi kongresszuson tartott előadást a kolera új gyógymódjáról, amelyet a világ összes tudós orvosai nagyjelentőségűnek deklaráltak. Egy újságírónak tegnap elutazása előtt alkalma volt beszélgetést folytatni Oláh Gyula dr. ral, aki a következőket mondotta a most Mohácsra gyakorlatilag is kipróbálás alá kerülő új gyógymódjáról:

— A kolera gyógyítása terén ott vagyunk most is, ahol hetvennyolc évvel ezelőtt voltunk. A kolera ellen való gyógyítási eljárásunk ma is csak olyan durva szimptomatikus eljárás, aminőt a kolera járvány első fellépése alkalmával orvosokunk alkalmaztak. A hányás osilapítására jégdarabkákat nyelötünk a beteggel, a hasmenést D.worpporal, vagy más laudánium-készítménnyel iparkodunk megszüntetni, az izomgörcsöt ellen dörzsöléseket rendelünk, a test hőfokának alászállítását külső melegítés és forró tea által iparkodunk ellensúlyozni, a gyengülő és folyton hanyatló szív működést pezsgő, vagy más alkoholikus ital, vagy kámför, morás adagolásával akarjuk megszüntetni. Az eredmény mégis az, ami hetvennyolc évvel ezelőtt volt, ötven százalék a kolera betegek halandósága.

Az 1886 iki kolera alkalmával, mint a belügyminiszter által kiküldött kormánybiztos a járvány négy gőcpontjában: Funében, Győrött, Szegeden és Budapestban vezetélem és irányítottan a járvány terjedését célzó hatósági intézkedéseket s az 1891/92. évi járvány alkalmával ismét bőséges alkalom volt a betegség lényegét tanulmányozni. 1868 ban már kiadott egy munkát, Tanulmány a kolera kór és gyógy-

tanára vonatkozólag címmel. Ebben a munkában foglalkoztam a kolera lényegének, vagyis a kolera pathogénizálásával a két felfogásával és kimagyarozásával, amelyet még ma is azonosítanak és igaznak tartanak. Ezen magyarázatok egyike a kolera lényegét, egész kifejlődését és lefolyását a szervezetnek a kolera első stádiumában hányás és hasmenés folytán bekövetkező vízvesztéséből származtatja, a másik pedig azt állítja, hogy a kolera súlyos lefolyása a belek nyákhártyájának helyenkint való leválásából származik.

E két felfogásnak tarthatatlan voltát magának a kolera lefolyásából már akkor kimutattam. Tudniillik, hogy mindazon esetekben, midőn a kolera roham asphiktikum stádiuma megszűnik, a szervezet vízvesztésének dacára is, meg a belek nyákhártyájának helyenkint való leválása mellett is a javulás nemcsak szemlélatomást, de mindenestre aránylag rövid idő alatt bekövetkezik. Akkor még a bakterológia formán csak mint elvont fogalom volt ismeretes, s csak később sikerült Kochnak az ő zseniális kutatásai alapján kimutatni azt a baktériumot, amely a kolera valódi előidézője.

Az akkor uralkodott felfogásokkal ellentétes álláspontomból önként következett, hogy iparkodtam a kolera valódi lényegét megismerni. A tapasztalati tények alapján el kellett ismernem azt, hogy a kolera infekciózus betegség. Ezt bizonyította az, hogy a kolera roham megelőzése a tetrinógen által is kolera tifuszhoz vagy könnyebb lefolyású esetekben kolera-tifoidnak nevezett betegség állapot következik be. Tehát a kolera egy a tifuszhoz, vagy tifoidhoz hasonló fertőző betegség.

Elsősorban a halált előidéző okot fűrkésztem. Késztelen, hogy a kolera legsúlyosabb jelensége: a szív működés fokozatos hanyatlása, amíg a szívverés végre megáll. Tehát a szív működésénél kell keresni a kolera életveszélyes jelenségeinek kóreltani okát. Tudjuk, hogy a szív mozgató idegei az együttérző ideg (nervus sympathicus) ducaiból, a szív működését szabályozó, illetve mérséklő idegágak pedig az egy tizedik idegpárjától, az úgynevezett tolygó idegtől (nervus vagus) erednek. Ha tehát a szív működése alábbszáll, akkor vagy az együttérző ideg működése hanyatlik, vagy pedig a szív működését ellensúlyozó bolygóideg irtottsága, tehát fokozottabb működése van jelen. Kétségtelen, ahol még az izmok mozgató idegei is fokozottabb működésben vannak, feltételezni sem lehet az együttérző ideg bénulását és pedig annyival inkább nem lehet ezt feltételezni, mert a hányást, a hasmenést, vagyis a bélhuzam fokozottabb működését, valamint a kolera roham alatt jelentkező úgynevezett mellészorongást szintén a gyomorhoz, a belekhez és a tüdőhöz menő ágainak fokozottabb működése idézi elő.

Arra törekedtem tehát, hogy megtaláljam azt a szer, mely kizárólag a bolygóidegre hatva, annak működését alábbszállítja. Évtizedekre tehető gyógyterapeutikai és toxicológiai tanulmányok és megfigyelések után a kolera rohamokban hasonló gombamérgezéséknél ellenemreg gyanúként alkalmazott atropint találtam olyannak, amelyből csak igen kis adag is a bolygóideg hűdését idézi elő. Ez a szer megszünteti a tulizgatott tolygóideg működését s ezáltal megszűnnek a kolera roham életveszélyes jelenségei is; a szív elkezd működni, a vérkeringés rendessé válik, ezáltal a test hőmérséklete emelkedik és beáll az az állapot, ami az életbenmaradtaknál a kolera rohamot követni szokta.

A kolera pusztítása különösen első stádiumában, tehát a bolygóideg tulizgatottságának időszakában domborodik ki. Az elhalálosítás az esetek óriási többségében a betegség ezen stádiumában következik be. Minthogy pedig a bolygóideg tulizgatottságának megszüntetésével megszűnik a kolera életveszélyes volta is, azért a kolera terápiájának is ebben az irányban kell működni. Az atropinnak a bolygóidegre gyakorolt hűdést előidéző hatása a legsúlyosabb gombamérgezési eseteknél szerzett tapasztalatok alapján kétségtelen, tehát a kolera beteg gyógykezelésénél is szakszerűen kell az eddigi szimptomatikus eljárásokkal és a kolera algid és asphicticum stádiumaiban az

atropinsulphat 0 1%-os oldatából egy Pravaz-fecskendővel a beteg bőre alá kell fecskendezni s ezáltal a betegség életveszélyes jelenségét megszüntetve, a beteg állapotát át lehet vezetni abba, az eddig úgynevezett kolera tifozus állapotba, amely már sokkal veszélytelenebb, mert míg a kolera mortalitása 50%, addig a kolera tifuszban a leg 5% hal meg.

Most Mohács-on, azt hiszem, sikerrel alkalmazom gyógy módomat.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

* Előkészületek a színház megnyására. A festők és építőmunkások már teljesen befejezték a színház előcsarnokának csinosító és renováló munkáját s a közönség néhány nap múlva megtekintheti a valóban pompásan tatarozott előcsarnokot és megtisztogatott foyékat. Holnap, esztőtökön már eleven élet költözik a színház környékére, mert az énekes személyzet megérkezik, hogy megkezdje próbáit az első előadások számára. Az első hét műóra valóban elsőrangú élvezetet ígér a publikumnak, amely a Fedák-estélyekre úgy szólván kapkodja a mérsékeltén felemelt áru jegyeket. Az első négy előadás tudvalevőleg: Luxemburg grófja, János vitéz, Vig özvegy és Lotti ezredesei. Mind a négy darab Aradon felidőztetve sikereket aratott s így érthető a nagy érdeklődés, amely a négy Fedák-estélyt iránt meggyilvánul. Ezekre már esztőtökön válthatók jegyek. Eddig sok előjegyzés történt. Páholyok már csak korlátozott számmal bérelhetők az első emeleten. Támlászek ellenben tetszés szerinti helyen és napra bérelhetők.

* Álhir Novelli elmebajáról. A napokban a világsajtó bejárta az a hír, hogy Novelli, a leghíresebb olasz tragikus színész megőrült. Most kiderült, hogy ez a hír mulatságos félreértés eredménye. Novellit ugyancsak megkérte az egyik milánói mozgófényképszínház tulajdonosa, hogy a színház előtt játszon el néhány jelenetet Schylok szerepéből annak kosztümjében. Novelli teljesítette a kérelmet és a nyílt utcán megjelent Schylok kosztümjében. Iantét terjedt el aztán elmebajának hire.

* Hangversenyek előkészületei. A Weisz Leó cég, amely az elmúlt évben sikerült hangversenyeket rendezett Aradon és felléptette a világ több kiváló művészt, az idén is rendez művészi estélyeket, a melyek minden tekintetben felül fogják mulni az előző évi hangversenyeket. Az idei művésztélyek valódi szenzációi lesznek a téli szezonra, mert a Weisz Leó cégnek oly kiváló művészeket sikerült egy fellépésre szerződnie, hogy a művésztélyek a legkényesebb igényeket is ki fogják elégíteni. A nagysikerűnek ígérkező művésztélyek sorozatos programját a Weisz Leó cég a közeli napokban nyilvánosságra fogja hozni.

* Napoleon-ciklus az Urániában. Aligha van kultürember a világon, aki ne érdekelnék a legintenzívebben a franciák legendás császára, Napoleon iránt. Az ő heroikus életéről jelent meg idáig a legnagyobb számú életleírás, róla írták a legszebb époszokat, az ő dicsőségéről készült a legtöbb kép és vele foglalkozik a színi irodalom nagyon jelentős része. Ennek a nagy embernek életéről Pekár Gyula írta az első magyar darabot és a budapesti Urániaszínház külön Napoleon képekkel illusztrálta a lebírta érdekes darabot. Az Urániaszínház délutáni előadásaiban a mozgófényképek, este pedig szöveggel együtt adja elő a mindenkit egyformán érdeklő pompás darabot.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

Kivándorló

magyar művészek.

(Budapesti tudósítónktól.)

Ma már nemcsak a munkásember, hanem még a művész-emberünk is kivándorolnak Magyarországból. Minden évben akad néhány jobb színész, aki új hazát keres, de ezek közül többen visszatérnek, hogy aztán nagyobb legyen a feltűnés. Hja, a reklám kedvéért sokat el kell manapság követni.

Igy tett Beregi Oszkár is, a Nemzeti Színház tagja, aki két év után még is csak hazakerült s most még nagyobb tudással szolgálja a színművészetet. Nála más volt az eset, mint azoké, akiket a megőihetés visz rá, hogy itt-hagyják Magyarországot. Beregi Oszkár már akkor is mint elsőrendű színész távozott és közrejátszott egy kis nézeteltérés is, amely körte és a színház vezetősége között fennállott. Ez bírta őt arra az elhatározásra, hogy bucsut mondjon a budapesti közönségnek, amely Beregit rajongásig szerette. De a vezetőség jobbik észéhez nyult és megpróbálkozott a művészt visszahívni, ami sikerült is és most helyreállott a béke.

Most azonban egy újabb kivándorlásról számolunk be. Ez a legfrissebb szenzációja a színházi köröknek. Kálmán Imre, a „Tatárjárás” és az „Obsitos” diadalmas és szerencsés szerzőjéről van szó. A kiváló zenész a legkomolyabban itthagytott bennünket és fölcsapott bécsi lakosnak. Zenei körökben nagy feltűnést keltett Kálmánnak ez az elhatározása és a befentesek rögtön összedugták fejcsokéikat, (amint ilyenkor mindig is szokás!) és megkezdődtek a találgatások minden irányban: mi lehet itt az ok? Talán csak nem hasonlott meg végleg a művész a fővárossal, ahol annyi szép sikerben volt része? Vagy talán nincsen megelégedve a magyar színházak operette előadásaival? (Erre már inkább gondolhatunk!) De kisütötték végre a nagy titkot és megtudták, hogy Kálmán Imre két bécsi operette színházzal kötött szerződést. Tehát megvan! Biztosítani akarja magát Kálmán a jövőre, mert itthon ennek hiányát tapasztalta.

Nem is vehető rossznéven Kálmántól, hogy a saját érdekeit tartja szem előtt. Hiszen már akkor, amikor a Király-Színház visszautasította a „Tatárjárás”-t, még akkor elhatározta, hogy szakít Magyarországgal és külföldre megy, de barátai nagy rábeszélésének sikerült őt tervétől visszatartani és a daljátékot átengedte a Vig-színháznak, ahol dacára a kisebb zenekarnak és a hiányos énekes operette személyzetnek, nagy és jelentős sikert tudott elérni. (Ez alkalmával pedig kiderült, hogy művészzel még operettet is lehet élvezetessé tenni!)

De maradjunk csak a kivándorlás mellett. Kálmán Imre legfőképpen a szerzői jogát akarja biztosítani a külfölddel szemben, ahol az operette-társulatokkal sok baj van. Hja, ma már ügyes adminisztráció nélkül még egy jó darab sem ér sokat a — szerzőnek. A pörök gyakoriak különösen a szerzői tantiém körül és Kálmán, mint osztrák honos, erősebb kézzel védekezhetik a szabálytalanságok ellen. Lehár Ferenc annak idején is letette az osztrák állampolgári esküt és ez készítette Kálmánt is az elhatározásra.

A napokban mondott bucsut Fáy Nándor ismert hírlapíró és színházi kritikus is, aki apai örökségét, negyven ezer koronát a boldogult Népszínházon vesztette el. A szerencsétlen véget ért Vidor Pálnak volt csöndes társa. Miután Magyarországon nem tudott annyit keresni, amennyit intelligenciájánál fogva meg-

érdemelt volna, kiment Amerikába. Révai Testvérek irodalmi intézete esikági fiókjának lesz az igazgatója.

Eddig ugyanis minden könyvügynök „hírlapíró”-nak mutatkozott be, most legalább lesz egy vérbeli hírlapíró is, aki könyvügynök. De az is csak Amerikában.

Bienenstock és Bienenstock.

— Komédia az aradi városházán. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 21.

A két Bienenstock . . . Az egyiket nevezük gyorslábunak, a másikat pedig, aki minden-hová egy perccel később érkezik. Ilyen a két Bienenstock. Ez a különbség kettőjük között. A közös tulajdonságaik: ruggyantából készítenek pecsétnyomót, szállítanak bélyegzőpárnát, gépirószereket s mindketten igen nagyra becsülik Arad városát, melynek úgy látszik, hasznos dolog szállítani. Ennyi elismeret tökéletesen elégséges a következő vigjáték megértéséhez.

— Bienenstock vagyok.

Ezekkel a szavakkal állított be tegnap Lócs Rezső gazdasági tanácsoshoz egy igen jó ruhája és modern uriember.

— Bienenstock vagyok, ismételte és azért jöttem, hogy a várostól egy kis rendelést kérjek. Áruim minősége elsőrendű, a munkám az fenomenális és ami a szállítás pontosságát illeti, ahhoz képest a nap, a hold és az összes csillagok valóságos fuserek. Azt hiszem, hogy a tekintetes tanácsos ur ógem jó hírnevét ismeri, mert számtalan esetben győződhetett meg, hogy a várost szállításainkkal kielégítettük.

— Nagyon örvendek, — mondotta a tanácsos — hogy személyesen is megismerhetem. Éppen most állítjuk össze a költségvetést és ilyenkor történnek meg az irodák részére a megrendelések. A gazdasági hivatal még nem állította ugyan össze, de minthogy már itt van Bienenstock ur, rövid uton elintézhethetjük a rendelések ügyét. Méltóztassék csak sorba járni a hivatalokat és ott a vezetőktől megkérdezni, mire van szükségük, s felvenni a rendelést. Aztán majd fáradjon vissza hozzám én aláírom a rendelést, amelyre remélem éppen úgy megelégedésre fog teljesíteni Bienenstock ur, mint eddig tette.

Bienenstock urról ugyan joggal írhatnók, hogy rugalmas léptekkel távozott a tanácsos szobájából, mert ha a gyantája rug, milyen lehet a lépése? De ha azt mondanók, hogy rugalmas, akkor csak éppen annyit jelezünk volna, mintha valaki az ekepresszvonatról azt az állítást kockáztatja meg, hogy az aradi lövönat gyorsaságával száguld. Bienenstock ur repült, szállt, sőt száguldott. Elkámforodott a szobából és rövid félóra alatt már végig is tarolta az összes bürokat és felvett minden felvehető rendelést. Tíz évig nem fogynak el a festékpárnák, melyeket a végrehajtói novella nélkül sem lehet szerencsére elérverelni. Miután szerencsésen dolgozott, hálás köszönetet mondott a tanácsosnak és távozott.

Ma reggel szerényen kopogtatnak Lócs Rezső gazdasági tanácsos hivatalos helyiségének ajtaján és beállít egy ur.

Igen jó ruhája és igen jó modora volt.

— Bienenstock vagyok — szólott szerényen az idegen.

— Tessék! — mondotta Lócs.

— Bienenstock vagyok — a Bienenstock Lipót és fia cég fiának a fia. Tiszteletemet teszem a tekintetes tanácsos urnál és kérem becses megrendelését, mert mi már husz éve szállítunk közmegelégedésre a városnak. És ha a tanácsos ur sziveskednék kiutalványozni ezt a kis számlát, melyet magammal hoztam, nagyon lekötölné. A legutóbbi szállításból maradt fenn ez a számla.

— Nem hiszem, hogy ön tréfálni óhajtana, — mondja a tanácsos — de ha ön a Bienenstock, akkor ki volt az a Bienenstock, aki tegnap mondta, hogy ő a Bienenstock és felvette a megrendelést.

Bienenstockkal forogni kezdett a szoba; Márton, a tanácsos inasa gyorsan hozott egy pohár vizet és a ruggyanta pecsétnyomó gyáros zavarában egy festékpárnát tett maga alá, mielőtt leült. Minthogy a párna kemény volt, felugrott és hangos kiabálásba fogott.

— Tanácsos ur, ha nem lenne otthon egy nagy családom, akkor én most vagy leugranám az emeletről, vagy lelőném azt a betyárt, mint egy kutyát. Az a Bienenstock valóban Bienenstock, de nem Lipót és fia, hanem József. Nem a Rákóczi-uton, hanem a Váci-köruton van az üzlete s nem husz, hanem csak egy év óta.

— Én vagyok a város husz éves szállítója és ő viszi el a megrendelést. Ez hallatlan! Tanácsos ur, most már a tizedik városban járom meg ezzel az átkozott névbasonlatossággal. Ő a mi gyárunkban tanult ki, ismeri összes üzleti titkainkat, vevőinket és így használja ki ellenünk. Tanácsos ur, én lelövöm, a hol találom.

Szólt és ruganyos léptekkel elrohant.

Vilmos császár Bécsben.

— Ünnepe a városházán. — Látogatás a vadászati kiállításon. — Az elutazás. —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 21

Vilmos császár ma este elutazott az osztrák fővárosból. A császár délelőtt a városházán volt, délután pedig meglátogatta a vadászati kiállítást, ahol megelégedésének adott kifejezést.

A császár látogatásáról szóló táviratok ezek:

Bécs: A mai délelőtt Vilmos császár a bécsi városháza meglátogatásával töltötte el. A látogatás célja az volt, hogy a császárnak megmutassák Maksch tanárnak Bécs város megbízásából készített festményét, mely azt a történeti pillanatot ábrázolja, midőn Vilmos császár körülvéve a német szövetséges fejedelmektől, a schönbrunni kastélyban Ferenc Józsefnek hatvanéves uralkodói jubileuma alkalmából a hü szövetségesek szerencsekívánatait fejezi ki.

A városháza ünnepi díszet öltött. A fölépcső és a díszterem gyönyörűen fel volt virágozva. A császár fogadására megjelentek az összes községi tanácsosok, előjárók és főhivatalnokok. A tíz órakor érkező Vilmos császárt Neumayer polgármester fogadta.

(A császár üdvözlése.)

Neumayer dr. polgármester Vilmos császárhoz intézett beszédében a bécsi lakosság benső örömeinek adott kifejezést, amelyet érez Vilmos császár látogatása alkalmával, aki eljött, hogy ő császári és királyi felségének, I. Ferenc Józsefnek 80-ik születésnapja alkalmából szerencsekívánatait fejezze ki.

— A bécsi polgárságot büszkeség tölti el felségednek a Rathausban tett látogatása miatt, amelyért a lakosság tiszteletteljes köszönetét foglamosolom. Isten óvja és védelmezze a német császárt a hatalmas német birodalom javára és boldogságára és Ausztria-Magyarország benső örömeire, amelynek csak röviddel ezelőtt volt alkalmá a német birodalom és fennkölt uralkodójának szövetségei hűségét felismerni.

Beszédét háromszoros hochbal fejezte be, amelyet lelkesen fogadtak. A zenekar a Heil Dir im Siegeskranzot játszotta.

(Vilmos — Ferenc Józsefről)

A német császár Neumayer polgármester üdvözlésére válaszolva, elsősorban megköszönte azt a szívélyes fogadtatást, amelyben részesítették, különösen pedig azt, hogy Bécs város képviselőtestülete egyhangú határozattal a Parkringet ő róla nevezte el.

Rendkívüli megtiszteltetésnek tekinti ezt, egyúttal a barátság és rokonérzés benső érzelmeit látja benne; kiolvassa belőle, hogy Bécs városa arról is megemlékezett, hogy komoly időkben ő és országai az osztrákok legkegyelmesebb urának oldalára állottak. Kérte a polgármestert, közvetítse köszönetét a községi tanács minden egyes tagjának és végül a következő kijelentéseket tette:

— A legnagyobb súlyt adja azonban a megtisztelő határozatnak az, hogy fennkölt uralkodójuk életének nyolcvanadik esztendőjében hozatott. Ezáltal rám nézve a visszaemlékezés még bensőbbé és szebbé válik, mert egyúttal emlékeztet uralkodójukra, akit önök hűségben és szeretetben tisztelnek, a kire az én népeim bensőséges és igaz tisztelettel néznek s akire én magam, mint atyai barátomra tekintek fel s mint a megszemélyesített önzetlenség és kötelesség szimbólumára. Érték Bécs város iránt való köszönetem mellé azt a benső óhajomat kapcsolom, tessék az Urnak az önök forrón szeretett és nagyrabecsült uralkodóját még hosszú ideig életben tartani, hogy áldott keze alatt e város továbbra is békésen fejlődhesse és önök még hosszú ideig hódolhasanak neki hűségükkel és szeretetükkel. Mindazon érzelmeknek, amelyek ezivemben hullámanak és amelyek az önök szíveit is áthatják, kérem adjanak azáltal kifejezést, hogy kiáltás együtt velem, hogy a nemes uralkodó, a forrón szeretett császár és király, e szép császárváros ura még soká, soká éljen és úgy ő, mint családja és országa a mindenható Isten kezében és védelmében maradjon. Ő felsége a császár és király hurrá, hurrá!

A császár szavait lelkes éljenzés fogadta. Vilmos császár kezét fogott a polgármesterrel, aki bemutatta neki az alpolgármestereket és a községtanács elnökségét, akikkel a császár egy-egy szíves szót váltott.

(A császár a magyar kiállításon.)

Bécs: Vilmos császár ma délután fél öt órakor kiment a bécsi nemzetközi kiállításra és öt órakor megtekintette a kiállítás magyar pavilonját. A császár fogadására a magyar kormány képviselőiben Kazy József földművelésügyi államtitkár ma reggel Moldovány Sándor miniszteri fogalmazó kíséretében Bécsbe érkezett.

(A vadászati kiállítás.)

Éjjel jelentik: Vilmos császár, akinek kíséretében volt Ferenc József királynak is, a mozgófénykép színházat is megtekintette. Itt bemutatták azt a róka vadászatot, amelyet Vilmos császár vadászatáról vettek föl. Egy képnél nevetve szólott Vilmos királyunknak:

— Vigyázz, most fogja meg a kutya a róka fülét.

A császár elmagyarázta királyunknak a róka vadászat egyes részleteit.

Azután bemutatták azt a zergé vadászatot, amelyen Ferenc József vett részt. E képnél viszont királyunk tartott vendégének szakszerű magyarázatot.

Vilmos meghallotta, hogy már a bélyei vadászatról is vannak felvételek; kérésére azokat is azonnal bemutatta a színház tulajdonosa.

(Ebéd és elutazás.)

Bácsból jelentik: A sobóbrunni várkastélyban ma este Vilmos császár tiszteletére diszebéd volt, amelyen a két uralkodón kívül az udvar tagjai, több udvari és állami méltóság vett részt. A diszebéd a felségek kocintottak egymással, de toaszt nem hangzott el. Ebéd után a felségek a tükör- majd a rózsaterembe vonultak, ahol az uralkodóház tagjai és a többi vendégek is összegyülekeztek. A két felség itt szerklét tartott. Majd Vilmos császár elbucuzott az uralkodóház tagjaitól és elindult a hótendorfi pályaudvarra.

Vilmos császár közöshadseregbeli tábornoki ruhában néhány perccel 9 óra után érkezett a pályaudvarra Ferenc József királlyal. Miután a pályaudvarra kirendelt diszszázad parancsnoka leadta jelentését, Vilmos császár elbucuzott a királytól és kíséretétől és Ferenc József királlyal együtt a szalonkocsiba ment. Bucuzásakor az uralkodók többször megcsókolták egymást. Az uralkodók a szalonkocsiban még pár percig beszélgettek, míg 9 óra 20 perckor a vonat elindult.

Az új színház.

★

E hónapnak úgy vége táján
Uj színház nyílik Budapesten,
Thália legfrissebb hajlékát
Néhány rövid szóval lefestem:

Kivülről impozáns, remek,
Aranyos, cifra épület.
Belülről szintén ragyogó,
A társulat olragadó.
Kipróbált művészi erők,
Tehetségek, egetverők,
Fiatalok s vén óriások,
Komikusok és bonvivánok,
Intrikusok, jellemszínészek
Egymásra irigykedve néznek
S feltűnő sok a primadonna.
Ilyen társulat mondhatom,
Nem működött még magyar honba'.

S e színházban, csodálatos,
Csupán bohóságokat játsznak,
Vigjáték, tréfa, operett;
Folyton, folyton komédiáznak.
A színműveket megvetik,
Bernstein-dráma nem kell nekik
S irhat akármit Földes Imre,
Darabja itt nem kerül színre.

E színház megnyitására
A hirdás már megjelent:
E hó huszonhetedikén
Tár kaput — mely eddig pihent —
A dicső magyar parlament,
A dicső magyar parlament.

Órs.

VÁROS ÉS MEGYE

Pankota község a tisztviselőiért. Az aradmegyei segédjegyzők az elmúlt hetekben Pankotára gyűlést hívtak össze, amelyen anyagi helyzetük javításáról tanácskoztak volna, de az sikertelen maradt, mert kevesen gyűltek össze. A napokban a pankotai községi tisztviselők kérvánnyal fordultak a községi képviselőtestülethez, s fizetésemelést kértek. A képviselőtestület mai ülésében teljesítette is ezt a kérelmet, s a segédjegyző fizetését 1000 koronáról 1800 koronára lakbérét pedig 200 koronára emelték fel. A többi segédszemélyzet fizetése 1200 korona törzsfizetés és 200 korona lakbér lett, míg a végrehajtó törzsfizetése változatlan maradt, csupán 200 korona lakbért szavaztak meg számára.

Letartóztatott aradmegyei kereskedő.

— Tömeges váltóhamisítás. — Kártyabüntanya Pankotán. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 21.

Tegnap az aradmegyei Szöllőscsigerél község egyik jóforgalmu üzletének tulajdonosa megjelent az aradi rendőrségen és elmondta, hogy ő sok váltót hamisított részint a felesége, részint pedig egész csomó földesgazda nevére, ezért kérte a rendőrséget: tartóztassa őt le, mert manipulációi ugyanis előbb-utóbb kiderülnek s ő egyszerre véget akar szakítani a leleplezés-től való eddigi rettegésnek. A rendőrség teljesítette a kereskedő kérelmét és elrendelte letartóztatását, egyben pedig megindította a nyomozást a váltóhamisítások ügyében. Kiderült, hogy a kereskedő, névszerint Weinberger Ferenc, közel tizenötezer korona erejéig megkárosít több aradi nagykereskedőt. Valószínű, hogy a váltóhamisítást csak kitalálta, mert ezzel a mesével akarja megkárosítani a hitellezőit, több aradi nagykereskedőt. Weinberger ugyanis vagyonbukott férfit s az üzlet a felesége nevére áll. A váltókat valószínűleg nem is hamisította, hanem azokat a felesége írta alá és ezekkel egyenlítette ki aradi nagykereskedőknél lévő adósságait. Most, hogy lejárnak a váltók és azokat ki kellene fizetni, hát Weinberger okosabbnak tartja inkább elfogatni magát, mint váltóhamisítót, csak hogy a feleségének megmaradjon az a pénz, amelyet a váltókért le kellene fizetnie.

Weinberger Ferenc nem közönséges bünesetével kapcsolatosan Aradmegye legveszedelmesebb kártyabarlangjáról is lehull a lepel, amelyet eddig a hatóságok nem akartak róla lerántani. Kétségtelenül megállapítható, hogy a kereskedő vesztét a pankotai Fehér Kereszt szállóban évek óta székelő kártyabarlang idézte elő. Ez a bűnös hely, ahol szinte nyíltan folynak a leghazárdabb kártyajátékok, temérdek aradmegyei egzisztenciának, leginkább pedig kereskedőnek idézte elő teljes anyagi romlását.

A hatóságok figyelmét remélhetőleg ide tereli az a bűnügy, amelyről ezeket a részleteket közöljük:

Jelentkezik a bűnös

Néhány évvel ezelőtt, az aradmegyei Szöllőscsigerél községben megtelepedett Weinberger Ferenc fűszer- és rövidáru kereskedő. Üzlete eleinte elég jól ment, azonban a kereskedő rabja lett a kártyaszennvedélynek, ami a lejtőre juttatta. Folytonosan vesztett és a kis fizlet nem bírta el a kártyavesztéseket. (Hogy Weinberger hol kártyázott, arról e cikk más részében számolunk be.)

Négy évvel ezelőtt Weinberger fizetési képzetlenségét jelentett és csődbe is jutott, ami több aradi nagykereskedőt érzékenyen megkárosított. Weinberger az aradi nagykereskedőkkel volt összeköttetésben, áruit ugyyszólván kizárólag Aradon szerezte be.

Csekély szünetelés után Weinberger az üzletét felesége nevére vezette tovább. Bukásán azonban nem okult, ezután se hagyott fel a

kártyázással. A felesége csak korlátozottan adott pénzt a kezéhez és pedig mindig annyit, amennyi egy-egy bevásárláshoz szükséges volt. Ugy lát-szik azonban, hogy Weinberger megtalálta a módját, hogyan lehet a rábizott pénzt szenvedélyének kielégítésére fordítani. A nagykereskedőknél váltóval fizetett, a feleségétől kapott pénzeket pedig elkártyázta.

Ez persze nem mehetett így a végtelenségig. Weinberger látva a feje felett már-már összeesapó hulláncokat, tegnap megjelent az aradi rendőrségen és a következő feljelentést tette maga ellen:

Kérem, tartóztassanak le, mert én legalább 10—15 ezer korona értékű váltót hamisítottam.

Elmondotta azután Weinberger, hogy ő a következő aradi kereskedőkkel állott összeköttetésben:

Herbststein Mór lisztnagykereskedő,
Ehrenfeld Ignác fűszernagykereskedő,
Mihály és Bruckner rövidárukereskedő,
Neuman Testvérek-cég,

amelytől szeszszükségleteit szerezte be.

— Én — folytatta Weinberger — ezektől a kereskedőktől nagy értékű árukat vásároltam és a vételár fejében mindig váltókat adtam, amelyekre a feleségem nevét ráhamisítottam. Feleségem erre nem hataalmazott fel engem, mert ő nem is tudta, hogy én váltó ellenében vásárolok. Ő ugyan's mindig ideadta nekem az áruk vételárának összegét. Ő azt hitte, hogy én ezeket a fizetéseket teljesítettem is. Valóságban pedig az történt, hogy én a reámbizott pénzt elkártyáztam és kénytelen voltam váltókat hamisítani, hogy az üzletet fenn tudjam tartani.

— De nemcsak a feleségem nevére hamisítottam váltókat, hanem egész csomó paraszt földműves nevére is, akik tőlem vásároltak. Ezek adóssaim voltak és én az ő váltóikra szintén ráhamisítottam a feleségem nevét. Részben ezekkel elégítettem ki a nagykereskedőknél fennálló tartozásaimat.

— Érzem, hogy nem lehet tovább a bünt palástolni. A váltók nemsokára esedékesek lesznek és nincs pénzem a hosszabbításra. Sorso-mat ugyse kerülhetem el, azért önként jelentkezem. Kérem tehát, hogy miután bűnömöt beismerem, tartóztassanak le.

A nyomozás titkai.

Az aradi rendőrség ma megkezdte az aradi érdekelte kereskedők kihallgatását. Figyelmet keltő a Mihály és Bruckner cég beltagjának, Brucknernek az elbeszélése.

— Öszintén szólva — mondta Bruckner az őt kihallgató Szepekovszky rendőrtisztnek — én nem hiszem, hogy ez az ember váltókat hamisított. A váltókon, amelyeket a nálunk történt vásárlása ellenében kaptunk, nemcsak a felesége, hanem Szöllőscsön lakó anyósa és sógora, Kapri Mór sikulai kereskedő neve is szerepelt kezességként. Azonkívül aradi nagykereskedőknek ő olyan váltókat is adott át, amelyeken több aradmegyei földesgazda neve, de egyszeresimint Weinbergerné neve is szerepel. Ezek a földesgazdák Weinbergernek tartoztak és váltót adtak a tartozásukról. A váltókat aztán Weinberger aláíratta a feleségével s nekünk átadta pénz gyanánt. Szóval: ezzel fizetett. E váltókat aztán a lejáratkor neki készpénzzel ki kellett volna fizetni. Hogy azonban ő a pénzt megtakaríthassa, hát a rendőrségen most azt hazudja, hogy a váltókat ő meghamisította, mert jogtalanul írta oda a felesége nevét. Ezt én közönséges hazugságnak és csalásnak tartom. Azok a váltók nem is hamisak, hanem csak ő szerette ezt elhi-

tetni, mert így a felesége pénze megmaradna és ha kiszabadulna a fogházból, akkor mint vagyonos ember, tovább manipulálhatna. Azt tudom, hogy a Weinberger üzlete elég jó forgalmu volt, de ő folyton kártyázott és a hasznát elvesztette.

A pankotai kártyabarlang.

A szerencsétlen srőlősi kereskedő anyagi és erkölcsi romlását kétségtelenül a kártya idézte elő. E hűvös szenvedély kielégítésére a Pankotán és környékén lévő kártyakedvelők alkalmas területre találtak a pankotai Fehér Kereszt-szállóban működő kártyabarlangban. Itt ugyanis évek óta folyik a hazardjátékok minden fajtája, kora reggeltől késő estig. A szálló egyik szobájában tanyáznak azok, akiknek ugyszólván más foglalkozásuk sincs, mint az ördög bibliájával való veszedelmes szórakozás.

Az állandó alkalom természetesen odacsábitja azokat, akiknél csak a megfelelő körülmények hiányoznak ahhoz, hogy a kártyának hódoljanak. Hetivásárok idején a környékbeli kereskedők megtelepednek ott és huszonnégy óráig szinte megszakítás nélkül folyik a hazardjáték. Róth Jenő borosjerői volt kereskedő, aki évekket ezelőtt csödbe ment, szintén itt vesztette el minden jövedelmét. Azonkívül olyan kereskedők, akiknek ezelőtt virágzó üzletük volt, ma a tönk szélén állanak, mert ebbe a kártyabarlangba keveredtek.

A hatóságokat már több ízben figyelmeztették ezekre az üzelmekre, azonban ez mit se használ. A helyi hatóságok nem tartják fontosnak egy csomó kereskedő család egzisztenciájának megmentését. A Fehér Kereszt-szálló jelenlegi bérőlje Steiner Béla. Helyes volna, ha a világi bíróság ügyészi megbízottja hivatalból indítaná meg ellene az eljárást, mert különben még több család fogja megsiratni a pankotai kártyabarlangot.

HIREK.

Mit kívánnak a postások?

— Elkészült a memorandum. —

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Arad, szeptember 21.

Egy fővárosi estilap értesítése szerint az általános postás sztrájk 100-as előkészítő bizottsága az elmúlt éjszaka megszövegezte a határozati javaslatot, amelyet a kormányhoz intéznek. Ennek elfogadásától teszik függővé a további harcot. A határozati javaslat a következő pontokat tartalmazza:

1. 1910. év folyamán a fizetésrendezés elkészítendő, júniusig visszamenőleg.
  2. A segéd-tiszt-jelöltek katonai szolgálatra való behívásuk előtt kinevezendők.
  3. A tiszt-helyettesek tisztékké nevezendők ki.
  4. Az összes gyakornokok s alap- és szakvizsgát letett gyakorcok jelöltek tiszt-helyettesékké nevezendők ki.
  5. Szolgálati pragmatika.
  6. Azok a gyakornok jelöltek, akik szakvizsgát nem tettek, gyakornokká nevezendők ki.
  7. Kinevezés előtti minősítés megszüntetése.
  8. Segéd-szolgáknak szolgákká, várakozó állományú szolgáknak altisztekké kinevezése.
- Ezzel szemben félhivatalosan azt jelentik, hogy a postások elkeseredéséről, tüntető felvonulásáról és sztrájkjáról szóló hírek nem igazak. Nem is lehetnek igazak, mert nincs rá semmi ok. A postások fizetésrendezése ugyanis a közböbn van. Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter nem akarja elhalasztani ezt a rendezést, sőt ellenkezőleg. A postások fizetés-

rendezésének a dolgában a kereskedelmi miniszter már megállapodásra jutott a pénzügyminiszterrel is és a fizetésrendezéssel járó kiadásokat már beállították a jövő évi költségvetésbe, amelyet az ősszel fog letárgyalni a képviselőház.

A fizetésrendezést a kereskedelmi miniszter úgy csinálta meg, ahogy a postások óhajtották; ugyanis a postásokat is az államvasuti alkalmazottak fizetési rendszerébe osztotta be. Ez a fizetési rendszer — az üzemi alkalmazottak fizetési rendszere — sokkalta előnyösebb, mint az államtisztviselők fizetési rendszere, úgy hogy ez az új besztás a tisztviselőknél 2-3-400 koronás fizetésjavítást jelent, sőt az előmenetel is kedvezőbb. Ugyanosa meg lehetnek elégedve az új renddel a postás altisztek és szolgák is. Meg is vannak elégedve, mert már hetekkel ezelőtt kiszivárgott a minisztériumból, hogy a fizetésrendezés dolga már az őszi költségvetés-tárgyalások alkalmával sorra kerül. Szóval a postások nyugodtak és sem tüntető felvonulásra, sem sztrájkra nem gondolnak. Igaz ugyan, hogy néhány napidíjas mindenáron föl akarja izgatni a postásokat, de ez az izgatás nem fog a postásokon, akik különben sem akartak mást, minthogy a kereskedelmi miniszter őt is az államvasuti alkalmazottak fizetési rendszerébe helyezze át. Ha a parlament elég korán végez a költségvetéssel, akkor már január elsején az új rendszer szerint kapják a fizetésüket.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 22-én az időjárás: változékony, szeles, hűvös, sok helyütt csapadékok.

— Miniszterek utazása. Bécsből jelentik: Lukács László pénzügyminiszter ma este 9 óra 20 perckor a Semmeringről Bécsbe érkezett és a Magyar Házban szállt meg. Khuen miniszterelnök, aki hétfő óta Bécsben időzik, pénteken reggel szándékozik visszatérni Budapestre. A miniszterelnök ma délután 3 órakor a magyar minisztériumban kihallgatáson fogadta Szögyény Marich László osztrák-magyar nagykövetet. A miniszterelnök a nagykövettel hosszabban tanácskozott.

— Polgármesterek Tisza István grófnál. A múlt héten tartották az ország polgármesterei Temesvárott kongresszusukat, a melyen a városok gazdasági helyzetének segítésére több javaslatot fogadtak el és úgy határoztak, hogy kívánásaikat memorandumba foglalva, küldöttsegíleg adják át az emlékiratot Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnöknek és Lukács László pénzügyminiszternek. A küldöttség vezetésére Tisza István gróftól óhajtik megnyerni a polgármestereket. Ma utazott Nagyváradra Varjassy Lajos aradi, Telbisz Károly temesvári, Szentpáli István miskolci polgármester, akikkel Rimler Károly nagyvárad polgármester csatlakozott és a biharmegyei közgyűlésen résztvevő Tisza gróftól felkéri a küldöttség vezetésére.

— Törvénytervezet a női ipari munkáról. Budapestről jelentik nekünk: A P. L. értesítése szerint a kormány a Ház egyik legközelebbi ülésén törvényjavaslatot terjeszt be a női ipari munkák szabályozásáról. Hieronymi kereskedelmi miniszter azonkívül a fehér foszfor ipari használatáról is be-terjeszti törvényjavaslatát.

— Tréntisztek keresetnek. Bécsből jelentik: Mintán a tartalékos tréntisztek számát kevesének tartják, a hadvezetőség randeletet adott ki, hogy mindazok a tartalékos hadapródok és tiszték, akik lovagolni tudnak, állhatnak a trénektől. Előbb azonban nyolc heti próbaszolgálatot kell teljesíteniük.

— Várossy érsek betegsége. Kalocsáról jelentik a Magyar Távirati Irodának: Várossy érsek a tegnapi egész napot aránylag jól töltötte és a nap folyamán több fontos, hivatalos ügyet is elintézett. Estefelé újabb asztmáikus roham lepté meg. Éjjel morfium injekciót kapott. Éjjel 2 órakor elaludt és nyugodtan aludt reggel fél 8 óráig. Reggeli után magához hívatta hozzátartozóit és állandó környezetének tagjait, mindenki föl külön külön elbucuzott, mindenkinek személyes körülményeire is kiterjedő atyai jó tanácsokat adott és intézkedtetése dolgában is. Midőn környezetét környezni látta, vigasztalta a jelenlevőket, mondván:

— A halál csak annak borzasztó, aki nem foglalkozott vele. A halál csak a boldogabb élet kapuja. A másvilágon viszontlátjuk egymást.

— Róma polgármestere a pápa ellen. Rómából jelentik: Nathan dr., Róma polgármestere, tegnap egy nyilvános ünnepélyen, melyen állami és katonai főméltóságok is résztvettek, nagy fel-tűnést keltő beszédben a pápa csalhatatlanságáról szóló dogmát erősen megtámadta. A beszéd nagy felháborodást keltett a Vatikánban.

— Parasztlevél Tisza Istvánhoz. Tisza István gróf ezüstlakodalmá alkalmából közel ezer darab üdvözlő sürgönyt és meleghangú levelet kapott. Az üdvözlő sorok között van Váci Bálint komádi-i parasztagda levele is, amely így hangzik:

Kelt levelem, 1910 IX-17-én Komádiban. Kegyelmes Uram és Kegyelmes Asszonyom! Fogadják észinte jó kívánatomat, ezen ezüstmenyegzőjük alkalmával. Mert megható ünnep egy boldog házaspár huszonöt éves ezüstmenyegzője. Ismétlik és szent esküvel nra megpécsetelik a fogadást, melyet huszonöt éven át híven megtartottak. Ha visszapillantanak szerelmük róza korszakára, talán több virág övezte sziveiket akkor, de most, ha a jövőbe néznek, a boldogság árnyékos fája, lombos koronája veszi magukat körül és több a gyümölcs a lehullott virág helyett. Most már a megújított eskü nemcsak ígérlet és reménység, hanem bizalom és hála a múltért és a megelégedés új frigy a jövőre. Az ezüstmenyegzős párt ragyogó álmok helyett ime áldott valóság, gyermekeik szeretetjuttalmazza. Éljenek tehát hűségben, szeretetben, jószágban és tisztességben, mert azt a két szívet, melyet a Kegyelmes ur és a Kegyelmes asszonyom hordoz, az a fiatalság nyara, a szeretet élteti, boldogítja mindhalálig. Én tehát kívánom, hogy a mennyei Atya erőben, egészségben és ennek a mi szép magyar hazánknak dicséretére, dicsőségére és büszkeségére mindegyiküket sokáig éltesse. Váci Bálint, községi pénztárnok.

— Ünnepeit f. bányabiztos. Medzny János magy. kir. főbányabiztos, ki 12 éven át vezette az abrudbányai magyar kir. bányabiztosát, Zagyabánya, bányakapitányává nevezték ki. Eltávoztása alkalmából a Rudai 12 Apostol bányatársulat a kristóvi bányatiszti kaszinóban fényes búcsuestélyt rendezett.

— Teherpróba az Erzsébet királyné híd- Október hetedikén akarja a város átadni a forgalomnak az Eötvös-utcai Erzsébet-hidat. A megnyitás minden ünnepség mellőzésével, teljes csöndben történik meg. Október harmadikán kezdődik a teherpróba és három napig fog tartani. A próbát Beke Emil miniszteri tanácsos, műszaki tanácsos fogja ellenőrizni, aki az állami ellenőrzést gyakorolta az építkezés folyamán. Az ujaradi híd megnyitásának napja még nincs megállapítva, de bizonyos, hogy még ez évben megnyitják rajta a forgalmat.

— Czárán János aranyórája. Nagyváradon a napokban löverseny volt, amelyen Czárán János, Czárán Zoltán, Cz. Paulay Erzsike is megjelent. Érdekes incidens is történt velük. Czárán Jánosnak a zakóját ugyanis egy aranylánc díszítette, amely az egyik zsebéből a másikba csúszott. A lánc egyik végében egy arany chronométer ketyegött, a másikon pedig egy csomó zsuzsu lógott. A lánc aztán egyszer csak eltűnt órástól, zsuzsustól és a Czárán János zsebe üresen maradt. Paulay Erzsi vette észre a lopást és nyomában elsítkította magát:

— Jézusom, János, hol a maga órája?

Czárán János nyugodtan benyúlt a zsebébe, de az óra sehohsem volt. A többiek biztatták:

— Ne hagyd annyiba. A jeggyürü is rajta volt. Szólj a rendőröknek, hátha valaki megtalálta!

Végre is Becsey rendőrőrmester elé került az ügy. A károsult urlovas bemondta az esetet:

— Elveszett a láncom, az aranyóráim és egy jeggyürü. Valeria volt belegravírozva és elveszett egy szent Antal ezüstből. Az egész értéke 500 korona.

Becsey őrmester végighallgatta a panaszt, várt egy kicsit, aztán félretörülte a bajuszát és nyugodtan kivágta:

— Hát kérem, én fölveszem a panaszt, de kijelentem, hogy azt az órát itt nem lopta el senki. Mi itt mindenkit ismerünk, de egy gyanus ember nincs a pályán.

Amig ez történt, a korbálnál kacagott a népszerű urlovas társasága. Végre Pejachevics gróf előlépett és mosolyogva mondta:

— Igaza van, őrmester ur. Ha csak én nem vagyok gyanus ember, akkor nincs itt gyanus idegen, mert az órát én vettem el.

Azzal átadta az órát, láncot és jeggyürüt Czárán Jánosnak, aki örömmel konstatálta, hogy csak egy jól sikerült tréfáról van szó.

— Leleplezett lélekkufránb. Budapesti jelentik: Nehány héttel ezelőtt a budapesti arisztokrácia között egy állítólagos orosz nő tűnt fel, Klimak Rózsának nevezte magát, mások Nartarszki Róza néven ismerték. Az orosz nő rövidesen megismerkedett a Bekelov-cirkusz balletkarának néhány tagjával, akiket rózsás ígérettel Oroszországba igyekezett csábítani. Két nővért Dajak Magdust és Rózsit sikerült is behálózni. Felültek az ígéreteknek s hajlandóknak nyilatkoztak az asszonyt Moszkvába elkísérni. Péntek este kellett volna a szerződést aláírniok egy városligeti vendéglőben. Kérték is tőle, de az öreg asszony nem adott semmiféle írást. Azt mondta: Csak jertek velem, majd Moszkvában megkapjátok a szerződést. A lányok átláták, hogy kerítővel van dolguk, felkapták naperajójukat és alaposan helybenhagyták az öreg kerítőldő.

— A horzvadász rémes kalandja. Kellencen kalandon esett át Markus János olaszkaik hegyi pásztor. A minap egy ebi borzó megsebesített. A megsebesült állatnak azonban még volt annyi ereje, hogy bszvászoroghatott odújába. Markus nem akarta a jó zsákmányt elszalasztani s utána kuszott. Az odu azonban szűk volt, meredek és a pásztor nem tudott kikacmeregai. Minél jobban erőlködött, annál jobban csuszott lefelé. Negyvennyolc órát töltött a legkészségbej őb helyzetben az oduban. Ekkor is csak úgy menekült ki, hogy hozzátartozói keresésére indultak s puskájáról és kabátjáról rátaláltak. Ugy kellett kiásni az üregből. Esméletlenül fektet a döglött borzoz. Feje irióztató módon meadagadt, karjairól csapákokban lógott a húz, körmei le voltak szakadva. Mikor nagysokára eszméletre térítették, arra kérte az embereket, hogy ne hagyják ott a borzot, hanem vigyák haza.

— Rend a Délivasutaknál. A Délivasutak hivatalnokainak és alkalmazottainak napok óta tartó passzív rezisztenciája tegnap éjjel véget ért. Az igazgatóság engedményeit, miután azok kielégítőek, elfogadták.

— Brutális kávéz. Budapesti jelentik: Véres bohrány volt a napokban a Szeged városához emezett kávéházban. Jókedvű társaságot mulatott a hajnali órákban, velük tartott Dalmeter Irén, a kávéház kasszírője is. Egy Kovács Andor nevű gyáros rendezte a mulatozást. Reggel felé a kasszírő és a kávéz között összetűzés történt és az ittas ember üniverni kezdte a leányt. Sigitelt neki a fizetőpincér is, aki hátracsavarta a leány karjait és egyesült erővel ütötték a szerencsétlen teremtést, aki véresen, eszméletlenül rogyott össze. A vendégek felloosították s bevitték a VII. kerületi kapitányságra, ahol a rendőrorvos láttelelet vett fel sérüléseiről. A brutális kávéz ellen megindult az eljárás.

— Járányfészkek Aradmgyében című cikkünkre vonatkozólag a következő sorokba kapunk: Tekintetes Szerkesztő ur! Az „Aradi Közlöny“ mai számában egy közlemény jelent meg Zlenski Róbert gróf ur ötvenes úradalmának egészségügyi viszonyairól. Kérem tekintetes szerkesztő urat, miképp az igazság érdekében a következő helyreigazításnak b. lapjában helyt adni szíveskedjék: Nem felel meg a valóságnak a közlemény az a része, hogy Ö. venesen az árkoiban döglött disznók és szárnnyasok hevernek, nem felel meg az igazságnak az sem, hogy az étáni mukások jobbágyi sorsban élnek, mert azok a leghumanusabb bánásmódban részesülnek, valamint az sem igaz, hogy a munkások csak ki lesznek használva, de egészségügyi állapotukkal nem törődnek, mert az uradalom főuri nagylelkűséggel sok ezernyi összeget költ az alkalmazottak és munkások egészségügyi szükségleteire. Az egészségügyi követelmények éber figyelemmel lesznek kísérve és minden hiány pótolva lesz. Arad, 1910. szeptember 21. Villányi, Izidor dr. járásorvos.

— Árva-házi ülés lesz esőtörtők d. u. 4 órakor a városháza tanácstermében.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban szeptember 21-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Hollósi András kocsinak Erzsébet nevű leánya, Labó Páter juhásznak Julianna nevű leánya, Szántó György géplakatosnak András nevű fia, úrményi Gaál Zoltán tornatanárnak Vilma nevű leánya, Saint Georges János waggongyári napszámosnak Mária nevű leánya, Hurt Hermann vasutasnak Irén nevű leánya, Kovács Alexa napszámosnak Silvia nevű leánya, Golla Jakab napszámosnak Béla nevű fia. Meghalt: Gligorescu János 42 éves bérkocsitulajdonos, Sirián Illés 42 éves kömüvesegéd, Arnstein Ernő 18 hónapos fiú, Horváth Béla 23 éves gazdasági alkalmazott, Ursz János 69 éves magánzó.

— Globint veszek! Ez a legjobb és legfinomabb cipőkrém, amelyet az ifjabb Fritz Schulz betéti társaság (Aussig a) E. gyárt. Minden bőrt ragyogórá varázsol a Globin, a közönséges csizmát épen úgy, mint a legfinomabb sevro cipő. A Globin páratlan a maga nemében, semmiféle más bőrtisztító szerhez nem hasonlítható. A Globin-nal fáradtság nélkül pompás fényt adunk a lábbelinek, amely fény még esőben is megmarad. A Globin nem piszkálja a nadrágszárát, vagy a szoknyát. A Globin savak és egyéb ártalmas anyagok nélkül készül, annál több zsiradék van benne, amelyek a bőrt erősítik és a bőr törését megakadályozzák. Száz évi óta egy a vége: a Globin felülmúl minden más cipőfényaszt és az egész világon használatos. Mindmütt kapható nagy dobozokban. Kérjünk határozottan Fritz Schulz-féle Globint és ne ülünk fel értéktelen utánzatoknak.

— Az idény előrehaladtával női bőr- és seiyem táskák, utazó kofferek, uti készletek, kalap bőrdöngök, utazó kosarak, tennisz-verők, focballók, kerekese kocsolyák, stb. mélyen leszállított árban lesznek eladva Hegedűs Gyula kereskedésében Aradon, Andrásy-tér 15. Telefon 506. 1761

— Figyelemreméltó! Dusan és teljesen új árukkal felszerelt áruarktáramat, tekintettel kezdő helyzetemre, nagyon jutányosan bocsájtom rendelkezésére a n. é. közönségnek, mert céloom: nagy forgalom és kevés haszon. Egyben tu latom, hogy üzletemben újítást tettem, elvállalom teljes kosztümök, pongyolák és blouzoknak az elkészítését legújabb divat szerint, nagyon olcsón. Egyszeri bevásárlás meggyőz mindenkit. Becses pártfogást kérve, vagyok kiváló tisztelettel Németh István női- és férfidivat áruház Arad, Andrásy-tér 20. 3615

— Francia likörök legbiztosabb készítésére. — házilag — a likör aroma 1 fveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

— Az átutazók figyelmét tisztelettel főhívjuk arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasuti állomásnál nem a csomagszállító részvénytársaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

A hiváló bőr- és lítklamos gyógytervds

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvényéknél, cukorbetegségnél, vörhenyzéknél és hurutos bőrbajoknál kitűnő hatása.

Természetes vegyszertes anyagokból készült.

Kapható Aradon: Kőrösi utca 11. sz. 1. sz. 1. sz. 1. sz. 1.

SCHULTES ÁBOST

Intimitások Kainzról.

— A bécsi Burg-színház elhunyt művészenek életéből. —

*
(A dán király elismerése.) Kevesen tudják, hogy Kainz egy napig szinigazgató is volt. Koppenhágában vendégszerepelt. A színháznak a végrehajtó volt legszorgalmasabb látogatója ebben az időben. Keresztély dán király kijelentette, hogy Kainzot akarja látni és elmegy a színházba.

Utolsó ülésig megtelt a színház és az élmezes direktor, hogy kijátssza a végrehajtót, aki a pénztárnál leselkedett, átruházta Kairozra összes jogait. A végrehajtó épen le akarta foglalni a bőven megtelt kasszát, amikor a nagy művész maszkirozva rohant be az öltözőből, hogy magához vegye a pénzt. Lélekszakadva futott és a bejáratnál a színházba lépő dán királyba ütközött és az uralkodónak a lábára lépett.

— Pardon — mondta és tovább rohant. Meg is mentette a sok pénzt s oly fenomenálisan játszott, hogy a király a páholyába kérette.

— Kedves művész, — mondta a király — ön a legnagyobb színész, akit valaha láttam. Játéka ma a legtökéletesebb volt; azonban — szót a felség mosolyogva — az ön mai első fellépése tette rám eddig a legnagyobb hatást.

*
(A német császár gombjai.) Múlt év őszén Kainz Berlinben vendégszerepelt. II. Richárdot játszotta. Éppen levette kosztümjét, mikor öltözőjébe lépett Hülzen gróf, a német császár udvarmestere és jelentette:

— Az uralkodó k'reti önt a páholyába.
— Kegyelmes uram, csak utcai ruhám van; hogyan lépjek hát a császár elé?

— Nem tesz semmit, — szót az udvarmester. — Siessen, mert az uralkodó türelmetlen.

Vilmos császár a páholy előtti szalonban várta a művészt s mikor az belépett, eléje sietett és a ruhája miatt mentegetődző művészhez így szól:

— Nem tesz semmit, ha szürke is a kabátja, De kedves művészem, ugy sietett, hogy elfelejtette a kézelőjét felvenni.

A művészt zavarba hozta a császár megjegyzése, de nem volt ideje sokáig gondolkodni, mert karos fogta őt az uralkodó és a legszorosabban

többen csevegett vele a modern színházról s a művészetéről. Bucuszáskor így szól Vilmos:

— Egy kis emléket hoztam magának.

Ezzel átnyújt neki egy ékszer tartót, melyet kabátja belső zsebéből vett ki. Egy pár kézelőgomb volt benne, melyen a császári korona smaragd és gyémánt között fénylett.

— Remélem, hogy a gombokat viselni fogja és kézelőjét többé nem hagyja el.

*

(Kainz memóriája.) Hogy milyen rengeteg emlékezőtehesége volt a nagy művésznek, illusztrálja ez a história:

Egy alkalommal a most jubiláló Burg-színházi tagnak, Reimernek kellett volna Prágában Lessing Bölcs Náthánjájának címszerepét játszani. Reimer betegség miatt lemondta az előadást. A direktor erre Kainzra sűrűn győzt. A művész azonnal vonatra ült és a több száz oldalas szerepet a vonaton betanulta. Este pedig óriási sikert aratott vele.

TANÜGY.

(—) Az aradi kir. főgimnázium „Petöfi” önképzőkör e hó 18-án tartotta alakuló ülését és ugyanekkor választotta meg tisztikarát a következő eredménnyel: Elnök lett: Geck Ottó VIII. o. t., alelnök: Lócs Gyula VII. o. t., főjegyző: Such János VIII. o. t., aljegyző: Kovács Elemér VII. o. t., pénztáros: Reiber Henrik VIII. o. t., ellenőr: Monti Gábor VIII. o. t., bíráló bizottsági tagok: Kohn Árpád, Feletár József, Purza Aurél VIII. o. tanuló, Hítel Dénes, Gaál Elemér, Rezik Gyula VII. o. tanuló; pót-bíráló bizottsági tagok: Boros Gábor és Petrán Coriolán VIII. o. tanuló, Pál Miklós és Tabakovits Sándor VII. o. tanuló.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Két petíció. Budapestről táviratozzák: A szabadkai és nógrádi petíció ügyében ma folytatták a tárgyalást. A válasz és viszonzválaszok után Sebestyén Mihály elnök kijelentette, hogy a Kuria határozatát pénteken délben fogja kibírdetni.

§ Kalap, cipő, nyakkendő. Nehány héttel ezelőtt e cím alatt megírtuk, hogy Bódi Bódog, a Nádasdy-palota házgondnoka keresetet adott be a járásbíróhoz Iványi Menyhért divatárkereskedő ellen, melyben a vele kötött szerződés érvénytelenítését kérte amiatt, mert Iványi a szerződés ellenére kalapon és cipőn kívül más férfidivatcikkeket is árúsít. A bíróság Berger Albert, Brunner Béla és Zima Tibor szakértők kihallgatása után a keresetet ma elutasította azzal az indoklással, hogy Iványinak joga van egyéb divatcikkeket is árúsítani, mert a szerződésben foglalt „satöbbi” kifejezés alatt egyéb férfidivatcikkék értendők.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktézsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 21.

Amerika $\frac{3}{4}$ -el magasabb. Kínait, vételkedv mérésélt, 50 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 fillérenként számolva.

	Dél	2 óra
Buza 1910. októberre	9 94-9 95	9 93-9 97
Buza 1911. áprilisa	10 31-10 32	10 32-10 33
Rosa 1910. októberre	7 29-7 29	7 28-7 29
Zab 1910. októberre	7 81-7 82	7 80-7 81
Tengeri 1911. májusa	5 65-5 66	5 64-5 65

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Szept. 21.

Buza (szekvány-minőség):

75 kilogrammos új	8 75-8 80
76	8 90-8 95
77	9 00-9 05
78	9 10-9 15

Buza (Temesvári keresk. ára):

75 kilogrammos új	8 65-8 70
Rosa új	6 45-6 50
Árpa új	5 95-6 00
Zab új	7 25-7 30
Tengeri régi	5 55-5 60

Budapesti értéktézsde. (Táv. jelentés.)

— Szept. 21. —

Magyar aranyjárdék 4%	111 90
Magyar koronajárdék 4%	91 80
Magyar koronajárdék 3 1/2 %	81 —
Magy. földieherm. kötvény 4%	92 25
Horvát-szlavon földieherm. kötv. ny	93 50
Magyar nyeresémsorsorég kölcse	223 —
Tiszaszab. és szegedi sorajegy kölcse	157 —
Ösztrák járdék papírban	97 25
Ösztrák járdék ezüstbe	97 25
Ösztrák járdék aranyban	116 —
Ösztrák koronajárdék 4%	93 50
1869. évi ösztrák államsorsorég	171 —
Ösztrák-magyar bankrészevény	18 45
Magyar hitelbank-részevény	853 75
Ösztrák hitelintézeti részevény	464 —
Ösztr.-magy. államvasuti részevény	758 —
2) frankos arany (Napoleon)der	19 07
Német birodalmi márka	— 117 47 1/2
London vista	240 05
Páris vista	95 15
20 márkás arany	23 48

Budapest köhányal sertéskereskedeleme.

— Szept. 21. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; középső páronként 300-400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 146-48 fillérig; fiatal közép páronként 251-286 kilogrammig terjedő súlyban 150-162 fillérig; középső páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 160-164 fillérig.

Sertéselészám: szept. hó 18. napján volt készlet 35791 darab, szept. 19. napján felhajtott — darab, szept. 19. napján elszállított 465 darab, szept. 20. napjára maradt készletben: 35386 darab.
A bizott sortés üzlet irányzata kellemes.

Felölős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Símány-utca 11. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. szept. 22-én, csütörtök:

1. A tüzérhadnagy és a kis mosonó. — 2. A kis dobos. — 3. Bonaparte az Alpok közt. — 4. A vincenessi dráma. — 5. A danzigi herceg és Madame Sans-Gêne. — 6. Austerlitz. — 7. A császár megsebesül. — 8. A császár meg az ellenségénél is becsüli a hazaszeregetet. — 9. A visszavonulás. — 10. A császár sakkjátszmája — 11. Lemonadás. A fontainebleau-i bucsu — 12. Waterloo. — 13. Szent Ilona szirtfokán.

Előadások 6 órától kezdve.

Este 9 órakor:

N A P O L E O N.

Történelmi színjáték. Írta: Pekár Gyula. 190 színesen vetített képpel és 16 mozgófényképpel.

Helyszék: I-só hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Gukraszda.

NYILTTÉR.

Nyilatkozat.

Alulírott ezennel tudomására hozom a kereskedő uraknak, hogy nőmnek, ki tőlem külön él, szül Preisz Ceciliának, kinek Aradon Tököly Imre-utca 15. sz. alatt szatócs üzlete van, nevemre ne hitelezzenek, mert azért semmi felelősséget nem vállalok s azt. kifizetni nem fogom.

8601

Szeged, 1910. szept. hó.

Tóth András, Deutsch Márk,
Jahrda Ferenc. kereskedő.

Herceg Róza

elvállal

ének- és zongora tanítást

a legmagasabb kikpzéséig.

Magánéneket egyes, valamint csoport órákban, házban és házon kívül.

Értekezhetni: Szabadságtér 13. sz. II em. ajtó a. Délelőtt 11-12-ig. 3438

Dr. Tamasdán István

egyetemes orvostudor,

speciálista-fogorvos.

Rendel: D. e. 8-12-ig. D. u. 3-6-ig.

Lakik: Vármegyeházzal szemben

(Fischer Eliz-palota)

II-ik kapu, Batthyány-utcai rész.

Rendeléseit szept. 1-ével megkezdte. Mérsékelt árak.

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, hő- és dús lithion-tartalmú ásványvíz.

Kiváló vegyi összetételkövetkeztében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok esetében, valamint cukorbetegségeknel, csúzos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 22.
Kötelősség: EPERJES.

Főelárusítók Aradon: Dür Gusztáv, a városházza szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268 Fejér Gyula, telefon 71. sz. 281

* Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerkesztő

Rendkívül olcsó árakban árusítunk férfi öltöny, felöltő és fú ruha szöveteket.

Leichner és Fleischer Arad, Szabadság-tér 17. Telefon 475.

Kizárólagos posztó gyári raktár.

8687

Maradékok mindig kaphatók.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Szép 20 éves asszonyka

igazi uriember figyelmes barátságára vágyik. Levelet „Babaasszony” jellegével a kiadóhivatal továbbít. 3606

Jókarban levő

női ruhák jutányos áron eladók Weitzer János-utca 10. sz. alatt.

Zálogházból

kváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vesz és elad Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér I. 2974

Jól jövedelmező üzlet

házzal együtt betegség miatt eladó. Hajó-utca 4. és az Ó-Mikalakai házam, amely vendéglő és mézsár-széknek igen alkalmas. 3493

Gép és gyorsírásban jártas

kisasszony irodánkban felvétetik. Cim a kiadóhivatalban. 3604

Arad, Lenkey-utca 17. sz.

alatt egy 16 m. hosszú és 6 széles faalkotmány jutányos áron eladó. Bővebbet ugyanott. 3319

Ausolvierte Buchhalterin,

der Korrespondenz u. Maschin-schreibens fähig, sucht entsprechen-den Posten. Näheres unter „Buchhalterin“ an die Expedition. 3539

Keresek azonnali

földbérleteket és parcellázásra alkalmas birtokokat Részletes ajánlatok küldendők: Löbl Oszkár, kereskedelmi iroda, Lugos. 3550

Lakás

2 szoba, konyha, zárt folyosó, esetleg nagy gyümölcsös kert el együtt kiadó. Arad, Demeter-utca 111/a. 3458

Hímzési munkák

fehér és színesben, legfinomabb kivitelben, mérsékelt áron elfogadtatnak. Szt. Pál-u. 9. alatt az udvarban jobbra. 3574

Makón

közvetlenül a főtér közelében egy 40 év óta fennálló és igen jövedelmező bordélyüzlet házzal együtt eladó. Értekezhetni lehet özv. Vaszil Tamásnénál Makón, Lehel-utca 141. sz. alatt. 3564

Érettségit tett ifja

gyógyszerész gyakornoknak ajánlkozik Aradra vagy Arad környékére. Cim a kiadóban. 3592

Szakácsnő

teljesen perfekt uri házhoz ajánlkozik. Takács Zsuzsána Szászsebes, Entengasse No. 3. 3591

Ujjonnan buterezett

udvari szoba külön bejárattal azonnal kiadó. Rákóczy-utca 4. 3581

Elszámolásra

vendéglőt, kávéházat vagy más ehhez hasonló üzletet keresek megfelelő óvadékkal. Leveleket e lap kiadóhivatalába kérek „Üzlet” jellegre. 3607

100 koronát

adok annak, aki nekem ispáni, felügyelői, pénzeszedői, raktárnoki vagy jobb hivatali szolgálai állást szerez. Kiszolgált katona vagyok, négy nyelvet beszélek. Cim a kiadóhivatalban. 3608

Petroleumos hordókat

veszünk azonnali szállításra legmagasabb napi áron. Schenk és társa, Arad. 3612

Középkorn

fess nő, magányos urhoz gazdaszónynak ajánlkozik. Czim a kiadóhivatalban. 3582

Orczy-utca 23-ik

számu ház eladó. Bővebbet ugyanott. 3583

Úgyes segédre

volna szükségem, ki rőfös-, rövid és divatúru szakmát perfektül érti, önálló eladó, magyar, román nyelvet beszél és sürű távollétem alatt üzletemben helyettesíteni bírna, jó fizetés és teljes ellátással október elsejére acceptálnám. Ajánlatokat bizonyítvány másolatokkal kér Merkle Miksa, Gurahonc. 3603

Kossuth-utca 40. szám alatt

ujjonnan épülő házban modern lakások kiadók november 1-ra. Bővebbet Matuschek J. és Fia üzletében. 3104

Műkszerok

és egyéb izraelita imakönyvek magyar és német fordítással. Üdvözlő levelezőlapok. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár havonként K. 1— feljebb. Iskolaszerek új és használt iskolakönyvek nagy készlete. Krausz Paulin, Színházépülete. Telefonszám 511. 511

Borosbordók

100-tól 800 liter irtartalommal teljesen jókarban eladók egyenként is. Nádor-utca, sörraktár. 3272

Izr. ünnepekre

való magyar és német fordítású diszes és közönséges ma k z ó r o k és imakönyvek nagy választéka. Igen olcsó árak. Izr. üdvözlő lapokban eredeti újdonságok. Nagy levélpapír-vásár. üzleti könyvek gyári raktára. Irodai kellékekben különlegességek. Vidékre is pontos kiszolgálás. Kerpel Izsó könyv-, zenemű- és papirkereskedése kölcsönkönyvtára és zeneműkölcsönző intézete, Aradon. Telefon 385. sz. 525

Kiadó

egy elegáns 2 szobából álló garcon lakás a város legszebb helyén. Érdeklődők forduljanak Goldmann Regina étterem tulajdonoshoz Arad, Deák Ferenc-utca.

Deutsches Kinderfräulein

wird zu zwei grösseren Kinder aufgenommen. Saigó, Tökölly-tér 6. sz. 3600

Kész kerekeket

7—8—9 kor., hajlitott löcsöket kor. 1.20—1.40, és mindenféle kocsialkatrészeket jutányosan szállít Geiszl jármű- és faáru-gyár Miksa-utca 2—3. 2504

4 magyar hold szálló

Gyorkon, a motor megálló közelében, szép termés rajta, új kolnával és az összes új kellékekkel más vállalat miatt azonnal eladó. Cim Titizer András Arad-Gáj, gözmalom tulajdonos. 3018

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 2/40. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Kaucióképes

keresztény comptoirista azonnali belépésre kerestetik elsőrendű régi céghez. Magyar-német nyelven írt ajánlatok fizetési igény megjelölésével „Levelezés, pénztár” jelleg alatt e lap kiadóhivatalába küldendők. Borszakmában jártasak előnyben részesülnek. 3596

Eladó

Egy új szalon garnitúra és egy üveges szekrény, könyvszekrénynek is használható — elutazás miatt eladó Botka p. tanácsosnál Kapa-utca 45/b. szám alatt. 3598

Iskolai táskák

könyvszíjak, iskolai szerek, írőkák, körzők, rajztáblák legjobb kivitelben kaphatók Ingusz I. és Fia könyv és papirkereskedésében Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Eladó szőlő!

Paulison az állomás közelében 3 kat. hold szép fekvéssel elsőrendű faj, bor és esemege szőlő kolna, pinceeshordókkal együtt, terméssel vagy anélkül is,

eladó.

Bővebbet Zabán János lisztkereskedőnél Boros Béni-tér 9. 3283

16451—1910. kh.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. belügyministerium 61869—II/89. szám alatt kelt intézvényével jóváhagyott 12657—884. szabályrendelete alapján azon ház és telektulajdonosokat, kiknek házuk előtt a járda, kövezet, vagy aszfalt burkolattal ellátva nincsen, felhívom telkeik előtt a gyalogjárót folyó évi november hó 30-ig terjedő alatt 1 1/2 méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homok réteggel akként látassék el, hogy a víz lefolyó árok vagy folyóka felé 5 centiméternyi eséssel bírjon.

Köteles további háztelek tulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízlevezető árkot telke és háza utca vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előírt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülönben köteles ezen vízlevezető árkokon keresztül a kocsiját bejárnatni hidat építeni s azt folyton jó karban tartani.

Kik ezen rendelkezésnek eleget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető költségére hivatalból fog eszközölni.

Tekintve, hogy a Máros víz-állása ez idő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas víz-állás miatt nem eszközölhető, figyelembe vétetni nem fog.

Arad, 1910. évi szeptember hó 2-án.

Serlot,
főkapitány.

Megadjuk az alkalmat,

— hogy —

pongyola, bluzok, aljak és gyermek ruha

szükségletét még soha nem létezett olcsó áron szerezzé be, a nagy raktár miatt.

Rövid ideig sorozatos eladást rendezünk.

Pongyola már 320-tól feljebb
Bluzok már 120 " "
Aljak már 180 " "
Iskolai gyermek szövet ruhák már 250-től feljebb minden nagyságban.

Nagy választék selyem bluzokban. Megrendelésre kosztümök a ... legolcsóbbtól a legfinomabbig, gyors és pontos munka. ...

Wittenberger Hermanné ARAD, Szabadság-tér Hunyadi utca I. sz.

hull a haja

vagy

korpás a fejbőre

mint a legtökéletesebb
és biztos hatású szert,
egyedül a világhírű

Dr. Villiam Patterson-

féle

311

American Hair-Petrol-t

használja.

Egy üveg ára 2 kor.

Főraktár:

Arad és vidéke részére:

HÁNZU NESTOR

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer J.-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. sz.

Magyarországi vezérképviselőt:

Barabás és Stefanovits,
Budapest, Alagut-utca 5. szám.

MALEK DEZSŐ

ANGOL URI-SZABÓ ÉS KATONAI
EGYENRUHÁZATI MŰTERME

Ideiglenesen Pannonia-szálló I.
emelet, nov. 1-től Lloyd-palota.

Legizlésebb
ruhák remek
szabással ju-
tányos árban
készítettnek.

Állandó nagy
raktár első-
rendű minő-
ségű bel- és
külföldi szöve-
tekben.

Vidéki meghi-
vásra bármi-
kor készség-
gel szeméye-
sen megyek.

Őszi és téli
angol divat-
szövet ujdön-
ságok ériási
választékban
megérkeztek.

Dijmentes vasalás!

mélyen tisztelt megrendelőim
ruhái díjmentesen vasaltatnak

Egy jóerkölcsű fiu tanulóak felvétetik.

INGYEN!

javitom a nálam vásárolt cipőket!

Cipő, kalap,
uri divat cikkeket

Korányinál

Szabadság-tér 3. szám,

(volt Winternitz-féle helyiség)

veszünk a legjobban és legolcsóbban.

Kizárólagos lerakata a híres **Moskovits-féle**
Anatomiai cipőknek. Számatalan előnyei: ver-
senyíkvüli árak. Nem veszti a formáját. Rugganyos já-
rás. Kellemes viselet. Fájos lábaknál nélkülözhetetlen.
Megszünteti a lábizzadást! Győződjék
meg!

3307

Saját érdekében nézze meg kirakataimat!!

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 3 k. 40 f.

HIRDTÉSEK:

4-betűs petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Egytűs petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, szeptember 23.

Mai számunk főbb közleményei:

- Közös minisztertanács.
- Az új Uránia.
- A kolera terjedése.
- A rendőrfelügyelő zsaroló'a.
- Tisza István az aradi gyászünnep szónoka.
- A csoda.
- A hamis nemesi levelek.
- Csaba község följelentése.
- Anarkista fogás Magyarországon.
- Elmebajos körörvos.
- Tarkaságok.

Az októberi szónok.

Arad, szeptember 23.

Az aradi gyásznapnak, annak a szomorú ünnepnek, amely a tizenhárom tábornok kivégeztetésének évfordulóján ezt a várost teszi a nemzet érzéseinek középpontjává, ünnepi szónoka ez idén Tisza István gróf lesz.

Megbecsülhetetlen érdekességű, de jelentőségben is kimagasló eseménye lesz ez az országnak. Valamely beszéd tartalmáról és tendenciáiról előre beszélni nem lehet; de maga a kapcsolat, amelybe ez az ünnep, az abból felnyúló emlékek és az ország első államférfia jut, rendkívül sokat kifejező s okot ad arra, hogy azzal előre is foglalkozni lehessen.

Gyönyörűen domborodik ki ebből egy tény, amely hozzánk áll legközelebb. Azt a hivatást, a mely Tisza István grófra akkor hárult, a midőn Arad város képviselője lett, szebben, e város szent hagyományaihoz jobban illően megkezdeni nem lehetett, mint ezzel az elhatározással, a melyet Var-

jassy Lajos polgármester kérésére a legnagyobb készséggel vállalt el Tisza István gróf. Ha volt még valami, a mi Arad egyes polgárait Tiszától a politikai nézetkülömből fakadóan elválasztotta: ez a ténye azokban is a föltétlen tisztelet, az őszinte ragaszkodás érzését fogja meggyökereztetni.

De az egész nemzetre kiható, hatalmas igazságnak érvényt szerző tanúsága lesz Tisza István októberi beszédének. Október hatodika nem egyszer jutott olyan színezethez, mintha annak megünneplésére egy politikai pártnak: a függetlenséginek lenne a legtöbb jogcíme. Nem akarjuk a függetlenségi pártot azzal a váddal illetni, hogy ezt a nemzeti ünnepet kisajátította magának. Viszont azonban az ellenkező közjogi politika híveit se érheti az a gyanu, hogy október hatodikától távol tartották magukat. Hiszen a vértanúk kivégeztetése ötvenedik évfordulóján még a szabadelvű párt volt a képviselőház többsége, a mikor a képviselőház elhatározta, hogy koszorút tesz le az aradi vértanúk szobrára, s ezt a koszorút Perczel Dezső, a szabadelvűpárt egyik vezérémbere tette le. Az idei ünnepen Tisza István gróf áldoz a vértanúk emlékének. Hatvanhetes ember, sőt az az ember, aki újjáteremtője volt Magyarország hatvanhetes politikájának, újjáteremtője a pártnak, a mely a hatvanhetes irányt, Deák Ferenc irányát követi az ország ügyeinek intézésében. Ragyogóan fejezi ki ez a

tény azt, hogy a vértanúk ünnepe Magyarországon nem egy párté, nem egyes politikusé, de egyformán becsült, egyforma kegyelettel ünnepelt és egyforma hűséggel megtartott gyászünnep minden magyarnak. Nemcsak nálunk, de a külföld előtt is magasra emeli ez a hódolatot, a mely a magyar szabadságharc tizenhárom hősének emléke előtt leborul, s a mely minden magyar szívének rajongását befonja az ő dicsőségük örök glóriájába.

Nem egyszer beleszövedött a politika is ennek az ünnepnek fekete redőibe. Megint egy pártnak politikája; olyan politika, a mely azt a következtetést vonta le a vértanúk emlékéből, hogy a harag, a dac, az ellentétek harcát kell folytatni, fölújítani az ellentéteket, a melyek összezapása a szabadságharc okozója volt s amelynek tragikus következményei a vértanúk életén tapostak nagy kegyetlenséggel keresztül. Nem akarunk arról szólni, hogy a politikusok, akik az októberi ünnepek hangulatából ilyen elveket merítettek és hirdettek — az ünnepről eltávozva, a parlamentben és a kormányban nem voltak mindig következetesek ezekhez az elvekhez és a fogadkozásokhoz, amelyeket a szobor előtt tettek. De nem is lehettek. Mert a vértanúk emléke nem hirdeti a gyűlöletet, az örök harcot, az engesztelhetetlenséget, az összeütközések keresését. Mert ha az egész nemzet megtalálta a félreértéseket eloszlató, haragot megszüntető, mind a két

Leánygyűlölet.

Írta: Visontai Olga.

— Nagyon lassan megy kisasszony, nagyon lassan. Hallatszott Ida hátát mögötté aznap már negyedszer.

— Mindig csak ez. Gondolja a leány s alig tudja könyveit visszatartani — lassan — de hát mit csináljon, nem tud gyorsabban dolgozni, mert nem gyakorolta a gépirást eléggé, nem volt rá ideje.

Uralkodik magán, hogy fel ne ugorjon és ott ne hagyjon mindent. Az irodát, mely a neki szükséges kenyeret adja és az életet.

Nincsen senkije, aki gondostodnék róla, szülei meghaltak, árván maradt. Az élethez nincs sok kedve, de visszariad attól, hogy ön kezével vessen véget életének.

Élnie kell. De mit jelent számára ez az élet. Közdést: végecé nélkül; munkálkodást: mely másnak hozza meg a gyümölcsöt és neki éppen csak a mindennapi kenyeret adja meg, amely keserű, mert érte tünie kell szidást, bántalmakat. Sokan küzdenek, így hát ő is küzdeni fog, mint a többi, élni fog örömtelen, sivár életet.

Gondolataiban idáig haladt s míg ezeket elgondolta, újra erőt érzett a küzdelemre és jobban igyekezett. Lázasan, gyorsan írja a leveleket, hogy Szathmáry, a főnök, ne szólhas-

son többet. De gondolatai el-elröppennek onnan s maga sem tudja, mit ír.

Végre este lett. E leány megkönnyebbülten lélekezik fel, mikor a szolgáló jön és elkéri tőle a leveleket. Odaadja átölvadás nélkül, azután ő is, mint a többiek, veszi kabátját és menni készül.

— Ida kisasszony! — szól a főnök.

Ida megrezzen, mert megint gondolataiba volt merülve. Ijedt, sápadt arccal megy a főnök asztalához. Szathmáry egyenként veszi elő leveleit és keresztülhuzza vörös íróna, azután a leánynak adja.

— Ezeket újra kell írni.

Ida tehát újra leül írni. A feje nagyon fáj, de most nem törődik vele. Minden figyelmét igyekezik a munkára terelni és most már átölvassa a leveleket, bár tudja, hogy nincs benne hiba.

Az irodából már mindenki eltávozott. Szathmáry is csak az ő leveleire vár és amikor Ida leteszi asztalára, élesen ránéz:

— Biztos, hogy nincs benne hiba?

Ida halkan, mogorván felel:

— Nincs.

Ajkait összesze-ítva áll a főnök asztalánál és megvárja, amíg minden levelet aláír. Nagy ellenszenvet érez szíránt a csinos férfi iránt, aki most már megbánva előbbi szigoru-

ságát, látva a szép szomorú leányszemeket, megmentetődik:

— Ne haragudjon rám, édes kisasszony, de először az nem megy másként. Nagyon hibásak voltak a levelei, azért kellett azokat átírnia, beáthátja maga is, hogy hibával tele leveleket nem küldjünk el. No de majd nem sokára, ha gyakoroltabb lesz, jobban fog menni.

Ida semmit nem felel, csak gondolja magában: — Ha tudná, hogy gyűlölöm. Gyűlölöm, gyűlölöm. — Eliszmélti magában sokszor s amikor már az utolsó levél is alá van írva, menni készül.

Szathmáry tréfásan kérdi:

— Hát engem nem vár meg kisasszony?

Ida csak a fejével int nemet. Keptelen arra, hogy egy szót kiejtsen ajkán, mert érzi, hogy azonnal sírva fakadna, pedig nem akarta gyengének mutatni magát.

Szathmáry osodálkozva nézett utána. Ugy látszik ez a leány nem tudja, hogy ittléte csupán tőle függ. Negyven ember keresi a kedvét és remeg tőle és ez a leány félvállról, megvetően bánik vele. Amikor ő békés hajlandóságot mutat, a leány nyíltan megüzeni a harcot. És másoda gyűlölet szikrázott azokból a szép szemekből?

Míg ezeket elgondolta, felvette a kabátját és csak a csipős hideg levegő tértette magához.